

Täysistunto

Torstai 9.11.2023 klo 16.02—18.17

Täysistunto alkoi klo 16.02. Täysistunto päättyi klo 18.17.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.02—18.00) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (18.00—18.17).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Petteri Orpo
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen
puolustusministeri Antti Häkkänen
työministeri Arto Satonen
oikeusministeri Leena Meri
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz
tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala
sisäministeri Mari Rantanen
liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist
liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
elinkeinoministeri Wille Rydman

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalle olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle ministerille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

2.1. Suullinen kysymys työsuhteiden määräaikaaisuudesta (Elisa Gebhard sd)

Suullinen kysymys SKT 47/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.03 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa helpottaa määräaikaisten työ sopimusten solmimista siten, että enintään vuoden määräaikaaisuudelle ei tarvitsisi jatkossa olla mitään perustetta. Nuorten tulevaisuus työelämässä näyttää siis entistä epävarmimmalta. Luvassa on pätkätoita, ja ensimmäisen vakituisten työsuhteen saaminen viivästyy. Vakituisten työn puutteesta kärsivät jo nykyisin eniten nuoret ja naiset.

Samalla hallitus luo otollisen ympäristön raskaussyrjinnälle, jonka epäilyistä iso osa koskee jo nykyisin määräaikaista työsuhteita. Miten hallitus ajattelee, että määräaikaistuuksien ketjutuksista kärsivät nuoret aikuiset uskaltavat jatkossa suunnitella elämäänsä tai perheen perustamista? Työministeri Satonen, onko niin, että teillä ei ole vielä [Puhemies koputtaa] mitään konkreettista suunnitelmaa määräaikaisten työsuhteiden ketjuttamisen estämiseksi samalla, kun teidän politiikkanne lisää pätkätoita ja nuorten epävarmuutta tulevaisuuteen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.04 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä mielessä tässä kysyjällä oli hallitusohjelma luettu hyvin, että siinä on tosiaan kaksi puolta. Se ensimmäinen on se, että määräaikaist työehtosopimukset on mahdollista tehdä ilman perustetta vuodeksi, mutta siinä on myös maininta, että ketjuuntumiseen puututaan. Mutta tämän lain valmistelua ei ole vielä edes aloitettu, kun meillä on nyt ollut muutamia muita asioita tapetilla työministeriössä. Eli tämä asia tulee sitten aikanaan menemään kolmikantaiseen valmisteluun.

Mutta kun tässä kysyjä kertoi siitä, että tämä on nuorille hankala tilanne, niin sen näen kyllä osittain eri tavalla. Nimenomaan, kun helpotetaan sen ensimmäisen määräaikaisten työsuhteen palkkaamista, se edesauttaa nuorten pääsemistä kiinni työelämään. Se on sitten eri asia, että siihen ketjuuntumiseen pitää toki puuttua. Se on toinen kysymys.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tähän aiheeseen liittyen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

16.05 Elisa Gebhard sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Määräaikaisten työsuhteiden lisäämisen vaikutukset työllisyyteen ovat itse asiassa aika mitättömät. On todennäköistä, että määräaikaist työsuhteet lisääntyvät vakituisten kustannuksella. Suomessa määräaikaisten työ sopimusten solmiminen ei muutenkaan ole erityisen vaikeaa — itse asiassa Suomessa on Euroopan maista neljänneksi eniten määräaikaista työsuhteita. Määräaikaist työsuhteet eivät tarjoa ihmiselle samanlaista taloudellista turvaa kuin vakituist.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

Työministeri Satonen, oletteko te valmiit luopumaan tästä suunnitelmasta määräaikaisten työsuhteiden solmimisen helpottamiseksi, mikäli osoittautuu, että sen vaikutukset kohdistuvat juuri nuoriin samalla, kun työllisyysvaikutukset jäävät heikoiksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen.

16.06 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten juuri edellisessä puheenvuorossa yritin sanoa, uskon, että nämä vaikutukset nuoriin ovat kyllä merkittävältä osalta nimenomaan sen suuntaisia, että se ensimmäisen työpaikan saaminen helpottuu.

Mutta näihin yksityiskohtiin, mitä tähän esitykseen liittyy, on liian aikaista ottaa kantaa, koska tosiaan lainvalmistelua ei ole vielä edes käynnistetty eikä ole edes tarkoitus nyt ihan heti käynnistää. Mutta sitten kun käynnistetään, niin perataan tämä asia huolellisesti läpi kaikilta osiltaan, myös ketjutuksen osalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

16.07 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on sotkenut ennätysmäisen nopeasti työmarkkinat Suomessa. [Välihuutoja — Kimmo Kiljunen: Pitää paikkansa!] Näistä esimerkkejä ovat työsuhteiden määräaikaistaminen, sairaussakot ja kaikki muut tällaiset ja erityisesti neuvottelutoiminnan sotkeminen — ne asiat, joihin ei hallituksen pitäisi puuttua ollenkaan. Kuitenkin yritetään helpottaa työllistymistä. Odottaisin, että hallitus puuttuu todellisiin työllistämisen esteisiin, jotka ovat osaaminen, [Välihuuto ja naurua oikealta] työpaikkojen kohtaanto-ongelma, työntekijän ja työpaikan kohtaanto-ongelma ja työkyky. Odottaisin niihin tulevia toimenpiteitä. Kysyisin työministeri Satoselta: mitkä ovat hallituksen toimenpiteet näihin todellisiin työllistämisen esteisiin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.08 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on sitoutunut tähän 100 000 työpaikan tavoitteeseen, ja se on keskeinen osa sitä, että Suomen julkista taloutta tasapainotetaan. Niille keinoille, joita nyt toteutetaan, on laskettu, erityisesti näille sosiaaliturvan uudistuksille, myöskin valtiovarainministeriön virkamiesarvio siitä, mitkä niiden vaikutukset tulevat olemaan työllisyyteen ja julkiseen talouteen.

En osta kyllä sitä argumenttia, että hallitus olisi sotkenut suomalaiset työmarkkinat. Me vain toteutamme sitä politiikkaa, joka on välttämätöntä, [Välihuutoja] jotta julkinen talous pidetään kunnossa ja tämä on hyvinvointiyhteiskunta myös tuleville sukupolville. [Juho Eerola: Oikein!]

Se, minkä toki haluan, on se, että pystytään tekemään näitä tavoitteita mahdollisimman paljon yhteisesti, ja sen takia kutsuin eilen koolle työmarkkinaseminaarin, ja uskon ja toivon, että neuvottelut työmarkkinamallista lähtevät liikkeelle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

16.09 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on perustellut työelämään kohdistamiaankin lukuisia heikennyksiä sillä, että ne ovat jo todellisuutta

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

monissa Pohjoismaissa. Nyt olemme keskustelleet yhdestä näistä heikennyksistä eli määräikaisen työsuhteen solmimisen mahdollistamisesta ilman perustetta. Tämä heikennys kohdistuisi toteutuessaan ennen kaikkea nuoriin työelämässä ja sen kynnyksellä.

Kuitenkin tästä pohjoismaisesta vertailusta usein unohtuu se, että Ruotsissa on käytössä myös monia työntekijälle edullisia asioita, joista hallitus nyt vaikenee täysin. Ruotsissa on käytössä muun muassa järjestökanne, työntekijän tulkintaetuoikeus, paremmin rahoitetut työllisyyspalvelut työttömän tukena ja laajempi edustus työntekijöillä yritysten hallinnossa. Kysynkin työministeri Satoselta: voisiko hallitus nyt ottaa myös näitä osia pöydälleen muiden Pohjoismaiden työmarkkinamalleista ja tasapainottaa siten tekemäänsä politiikkaa reilummaksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.10 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että monet tai lähes kaikki niistä uudistuksista, joita hallitusohjelmaan sisältyy, täällä työelämäosiossa ovat nimenomaan sellaisia, joita Ruotsissa on tehty. Myös se on totta, että Ruotsissa on joitakin asioita, joita meillä ei ole. Mutta myös Suomessa on joitakin asioita, joita Ruotsissa ei ole. Meillä on esimerkiksi yleissitovuus, jota Ruotsissa ei ole. Sitten, kun täällä edustaja Lyly puhui sairauslomapäivän omavastuusta, niin meillä se on tarkoitus tuoda niin, että siitä voidaan TESillä sopia toisin, kun Ruotsissa se on voimassa olevaa käytäntöä. Eli on olemassa paljon samanlaisuuksia, ja sitten on myös erilaisuuksia. Sillä tavalla näitä ei ihan yksi yhteen voi tietenkään verrata, mutta erityisesti tässä Ruotsin työmarkkinamallissa, josta eilen käytiin keskustelua, on todella paljon sellaisia osia, jotka voitaisiin Suomeen ottaa, ja toivon, että yhteisesti päästään eteenpäin siinä asiassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

16.11 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiasia on, että Suomi on elänyt viime vuodet niin hyvää työllisyyden ajanjaksoa, että meillä kyllä lähes kaikille työhaluisille ja työkykyisille töitä löytyy.

Meidän kansantaloutemme on kehittynyt tässä viime vuosina, oikeastaan jo vuosikymmeninä, siihen suuntaan, että pienet yritykset kantavat ison vastuun suomalaisten työllistämisestä ja myöskin meidän kansantaloudestamme. Nähdään myös, että tästä johtuen suhdanteet vaikuttavat suomalaisiin työnantajiin ja yrityksiin hyvin eri tavalla verraten Suomen historian aikaisempiin aikoihin. Tästä johtuen joustot, useat joustot, joita hallitus suunnittelee suomalaisille työmarkkinoille, esimerkiksi paikallinen sopiminen, ovat äärimmäisen tärkeitä suomalaisten työllistämiseksi ja näiden joustojen tuomiseksi yrittäjille — pystytään huomioimaan paremmin yritysten erilaiset tilanteet. Kysynkin nyt: kuinka esimerkiksi tämä paikallinen sopiminen etenee hallituksen valmistelussa, ja voidaanko yrityksille [Puhemies koputtaa] kertoa pian hyviä uutisia tästä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.13 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos erittäin hyvästä kysymyksestä. Tässä päästiin asian ytimeen. Suomen työmarkkinat ovat kehittyneet niin, että meillä yksinyrittäjien määrä on kyllä koko ajan kasvanut mutta sen si-

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

jaan työnantajayrittäjien määrä on merkittävästi vähentynyt, viimeisen kahden vuoden aikana 87 000:sta 78 000:een. Ja koska ne kaikkein potentiaalisimmat uudet työpaikat yksityisellä sektorilla syntyvät alle 50 hengen yrityksiin, niin hallituksen ohjelman lähtökohtana on erityisesti tämä, että siellä työllistämisen kynnystä alennetaan. Siellä tulee nimenomaan tämä paikallisen sopimisen ulottautuminen myös järjestäytymättömään kenttään. Työryhmätyö päättyy tammikuussa, ja keväällä se saadaan tänne eduskuntaan. Siellä on myös erittäin tärkeä yt-lain alarajan nostaminen 20:sta 50:een ja esimerkiksi se, että takaisinottovelvoite poistetaan alle 50 hengen yrityksiltä. Eli juuri tätä kohderyhmää on tavoiteltu. [Ben Zyskowicz: Hyvä kysymys ja hyvä vastaus!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.14 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nuorten asian pitäisi olla aivan valtiovallan erityissuojeluksessa. Tänä päivänä nuoria rasittavat monet huolet: ilmastohuolet, meneillään olevat sodat ja huoli omasta toimeentulosta. Teidän lupauksenne suomalaisille nuorille on ollut lähinnä se, että valtionvelkaa pienennetään [Ben Zyskowiczin välihuuto] ja että sen vastineeksi tulisi jotenkin satumaisesti uusia työpaikkoja — tavoite sinänsä hyvä. Mutta millaisia työpaikkoja te tarjoillette nuorille? [Oikealta: Oikeita!] Teidän kaavailemissanne työelämää heikentävissä uudistuksissa on tarkoitus tehdä irtisanomisesta aiempaa helpompaa eli heikentää työntekijän irtisanomissuojaa. Teidän kaavailemissanne uudistuksissa on tarkoitus tehdä määräaikaisten työsuhteiden laatimisesta entistä helpompaa eli tavallaan vakinaistaa pätikätyösuhteet. Tämä on se todellisuus, johon nuoret tulevat tullessaan ensi kertaa työmarkkinoille, siis entistä helpommin pätikätyöihin, entistä helpommin potkut. Haluaisin kysyä teiltä, arvoisa työministeri: [Puhemies koputtaa] miten te näette, että tämä luo nuorille uskoa tulevaisuuteen ja mahdollisuuksia [Puhemies koputtaa] perustaa oma perhe? [Ben Zyskowicz: Paremmin kuin jos ei olisi työtä olenkaan!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.15 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä luulen, että tähän nuorten tulevaisuudenuskoon vaikuttavat monet muutkin asiat kuin pelkästään työmarkkinakysymykset, mutta vastaan nyt siihen, koska se on tässä omalla vastualueellani.

Tässä otettiin esimerkkinä tämä henkilökohtainen irtisanominen. Tällä hetkellä henkilökohtaiseen irtisanomiseen tarvitaan asiallinen syy ja painava syy. Jatkossa tarvitaan asiallinen syy. Tämänkään asian osalta lainvalmistelu ei ole vielä edes käynnistynyt, mutta kun se käynnistyy, niin kolmikantaisessa työryhmässä sitten määritellään ne lain perustelut, ja silloin selviää, mikä se todellinen vaikutus on. Mutta kun juuri edellinen kysyjä kysyi näistä pienten yritysten toimintaedellytyksistä, niin kyllä se on nimenomaan niin, että erityisesti pienissä yrityksissä yksikin virherekrytointi saattaa vaikuttaa koko sen yrityksen menestykseen ja sitä kautta myös niiden muiden ihmisten työpaikkoihin, jotka ovat siellä yrityksessä töissä. [Juho Eerolan välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

16.16 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asiantuntijoiden mukaan se, että on yksipuolisesti valittu yritysten puoli ja työntekijät pyritään pelottelemaan hiljaiseksi, ei luo yhtä ainutta työpaikkaa. Se on huono selitys. 200 euron sakko yksittäiselle työntekijälle ja vähintään 10 000 euron sakko ammattiosastolle silloin, jos todetaan — useinhan ei tiedetä, onko joku ilmaus oikeutettu vai ei. Te yritätte pelotella työntekijät nöyriksi, hiljaisiksi, jotta he eivät pitäisi puoliaan. Yksi tällainen on täällä mainittu irtisanomisten heikentäminen, että ei tarvittaisi enää painavaa syytä. Asiallinen syy voi olla vaikka se, että myöhästyy töistä, mutta onko kukaan sitä mieltä, että se on riittävän painava syy? Näitä sitten oikeudessa käydään läpi.

Mutta nostaisin tässä esimerkin. Perussuomalaisten eduskuntaryhmän puheenjohtaja Leena Meri totesi: ”Tämä on ala-arvoinen temppu. Hallituksen toiminta työehtojen polkemisessa ja työntekijä- ja työnantajajärjestöjen välien tahallisessa tulehduttamisessa ei ole Suomen eikä kenenkään suomalaisen etu.” Hän totesi: ”Perussuomalaisten kanta [Puhemies koputtaa] irtisanomissuojan heikennyksiin on muuttumaton. [Perussuomalaisten ryhmästä: Minuutti!] Nykyisin perussuomalaiset ei ole enää hallituksessa, [Puhemies koputtaa] ja sen kyllä huomaa!” Kun te olitte hallituksessa viimeksi, te heikensitte työnantajan asemaa. [Puhemies: Edustaja Saramo, minuutti on kulunut!] — Okei, kiitos. — Olisin kysynyt: mihin perustuu se usko, [Mauri Peltokangas: Törkeää käyttäytymistä! — Perussuomalaisten ryhmästä: Meni liian pitkälle!] että ottamalla työntekijän vastaisen kannan työpaikkoja syntyy lisää?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.18 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koetan vastata vain asiapohjalta näihin kysymyksiin enkä ota kantaa yksittäisten puolueiden kannanottoihin, [Juho Eerola: Leena Meri mainittu!] ovat ne sitten tuoreita tai vanhoja tai mitä hyvänsä, vaan keskitytään nyt ihan tähän ydinasiaan.

Tässä mainittiin tämä 200 euron sakko, jonka työntekijä voi saada osallistumisesta laittomaan työtaisteluun. Käydäänpä tämäkin asia läpi, mitä tämä oikeasti tarkoittaa. Ensinnäkin saatua aikaan työtaistelu, jonka työtuomioistuin toteaa laittomaksi, ja vielä sen jälkeen, kun työtuomioistuin on todennut lakon laittomaksi, työntekijä jatkaa sitä samaa, jo kertaalleen laittomaksi todettua lakkoa, ja sen jälkeen hän voi saada tämän 200 euron seuraamusmaksun. [Markku Eestilä: Mikä on täysin oikein! — Välihuutoja oikealta] Onko meillä jossakin muulla elämänalalla joku järjestelmä, että jos tietää, että koko ajan jatkaa laitonta toimintaa, siitä ei seuraisi itselle mitään rangaistusta? Tämähän kuuluu jo oikeuskäsitykseen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Asiallinen vastaus!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

16.19 Juha Viitala sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Työelämään kaivataan ennustettavuutta ja vakautta, ei epävarmuutta. Hallituksen suunnitelmat heikentävät palkansaajien asemaa ja lisäävät hallitsemattomia riskejä työmarkkinoilla. Hallitus aikoo muun muassa sallia määräaikaisten työsuhteet ilman perustetta, joten määräaikaisten työsuhteiden määrä tulee lisääntymään. Samalla määräaikaisten ketjutus helpottuu lisäten työpaikkojen sisäistä eriarvoisuutta. Nämä muutokset muiden palkansaajiin kohdistuvien heikennysten lisäksi lisäävät eriarvoisuutta työelämässä. Määräaikaisten työehtoso-

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

pimuksien lisääntyminen johtaa lisäksi siihen, että ihmiset lykkäävät perheen perustamista tai asunnon ostamista, koska näkyvyys tulevaisuuteen on heikko.

Teillä oli aikaa valmistella lakeja mutta ei selvästikään ollut aikaa miettiä asioita loppuun asti, muun muassa sitä, millä toimilla työehtosopimuksien ketjutusta voitaisiin estää. Kysyn, ministeri Satonen: miten hallitus aikoo varmistaa, että eriarvoisuus [Puhemies koputtaa] suomalaisessa työelämässä ei lisäännä, kun perusteettomat [Puhemies koputtaa] määräaikaiset työsuhteet lisääntyvät?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.20 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan tähän huoleen edelleen, että tämä asia tähän ketjuuntumiseen liittyen — joka on kyllä ihan todellinen — on ihan totta, ja se on nimenomaan julkinen sektori, [Perussuomalaisten ryhmästä: Oho!] jonka tehtävissä tätä ketjuuntumista useimmiten tapahtuu. No, se, millä tavalla sitä sitten voidaan ehkäistä tai vähentää, on asia, joka siellä kolmikantaisessa työryhmässä täytyy miettiä.

Mutta edelleen korostan sitä, että tässä asiassa on kaksi puolta: se, että me helpotetaan sitä ensimmäisen määräaikaisen työsuhteen aloittamista ja työntekijän palkkaamista, ja se tulee varmasti tarkoittamaan, että on enemmän niitä ihmisiä, jotka pääsevät ensimmäisen kerran siihen työsuhteeseen, ja sitten niiden osalta, jotka ovat jo töissä ja olleet pidempään töissä, täytyy löytää ratkaisuja tähän ketjuuntumiseen, ja toivon, että siinä voidaan tehdä yhteistyötä myös opposition kanssa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

16.21 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Työministeri on todennut aiemmin salissa, että työllisyys on ollut hyvällä mallilla mutta työtuntien määrää tulee lisätä, ja samalla hallitus kuitenkin heikentää irtisanomissuojaa. Hallitus haluaa siirtää osa-aikaisia työntekijöitä kokoaikaisiksi niin, että työttömyysturvasta hallitus on leikkaamassa suojaosuuden 300 euroa, ja samaan aikaan valtakunnassamme on yli 100 000 vastentahtoisesti osa-aikatyötä tekevää, jotka haluaisivat tehdä kokoaikaista työtä. Hallitus mahdollistaa perusteettoman, peräti vuoden mittaisen määräaikaisen työsopimuksen, ja samaan aikaan hallitusohjelmassa lukee, että työsopimusten ketjutus ei saa lisääntyä. Arvoisa työministeri, miten johdonmukaiseksi koette hallitusohjelmakirjauksen ja tulevien päätösten vaikutukset, ja mitä luulette, miten esimerkiksi juuri työelämään tulevat nuoret kokevat nämä edellä kuvaamani ristiriidat kirjauksissa ja päätöksissä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.22 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos me katsotaan sitä, mitä suomalaisessa työelämässä on tapahtunut ennen ja jälkeen koronan, niin sitä työmäärää, jonka sata suomalaista teki ennen koronaa, tarvitaan nyt tekemään 107 suomalaista, koska meillä osa-aikatyö on niin paljon kasvanut, ja lisäksi monet ovat lyhentäneet työaikaansa joko omasta tahdostaan tai sen takia, ettei ole ollut mahdollista saada enempää töitä. On ihan välttämätön asia, että me saadaan entistä enemmän ihmisiä tekemään kokoaikatyötä. Se on totta, että alat ovat tässä erilaisia. Aivan varmasti kaupan alalla

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

on vaikeampi saada kokoaikaisia työsuhteita kuin vaikka terveydenhoidon alalla, jossa tehdään muuten todella paljon osa-aikaista työtä, vaikka siellä on erittäin paljon kokoaikais-
takin työtä tarjolla. Tämäkään ei ole helppo asia, mutta ilman muuta meidän kannustinjär-
jestelmän pitää toimia niin, että se kannustaa ottamaan vastaan kokoaikaisia työtä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

16.23 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Määräaikaisten työ-
suhteiden helpottaminen vaikuttaa kokonaisvaltaisesti nuorten tulevaisuuteen ja pahim-
millaan vahvistaa yhteiskunnan polarisaatiota. Nuorten ansiotason nousu suhteessa aiem-
pien sukupolvien tulokehitykseen ei ole mikään itsestäänselvyys. Hallituksen pitäisikin
rohkeasti myöntää, että määräaikaisuuksien helpottaminen heikentää ylisukupolvista oi-
keudenmukaisuutta. Työministeri Satonen, miksi haluatte toimillanne kiihdyttää epäoi-
keudenmukaista sukupolvipolitiikkaa työelämässä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.24 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siltä osin
olen kyllä kysyjän kanssa eri mieltä, että määräaikaisten työsuhteiden helpottaminen joh-
taisi polarisaation lisääntymiseen. Päinvastoin, se edesauttaa sitä, että saa sen ensimmäi-
sen työsuhteen. Mutta siinä olette kyllä oikeassa, että se, että on jatkuvia määräaikaisia työ-
suhteita toinen toisensa jälkeen, eli tämä ketjuuntuminen tulee, tuo epävarmuutta, joka var-
maan heijastuu sitten muuallekin elämään. Sen takia meidän pitääkin löytää tähän sellai-
nen malli, että ensimmäinen työsuhde voi ilman perustetta olla pidempi kuin nyt määräai-
kaisena mutta samaan aikaan pystytään vastaamaan siihen ketjuuntumiseen. Silloin me ol-
laan mielestäni sellaisessa tilanteessa, että me edesautetaan työmarkkinoille pääsyä mutta
huolehditaan siitä, että heidän, jotka jo siellä ovat, tulevaisuutensa on turvatumpi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liit-
tyen, edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

16.25 Elisa Gebhard sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksella ei ilmei-
sesti ole selkeää käsitystä siitä, miten suunnitelmanne vaikuttavat juuri nuoriin ihmisiin.
Kysyin, onko teillä suunnitelmaa estää määräaikaisten työsuhteiden ketjutusta, mutta sitä
ei ilmeisesti ole. [Perussuomalaisten ryhmästä: On, se sanottiin äsken!] Lopputulemasta
olette kuitenkin jo päättäneet eli määräaikaisten työsuhteiden lisäämisestä. Toistan kysy-
myksen: oletteko te valmiit luopumaan tästä uudistuksesta, mikäli osoittautuu, että sen vai-
kutukset kohdistuvat erityisen kipeästi juuri nuoriin ihmisiin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.26 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos! Kiitos kysymyksestä.
Olen tässä yrittänyt jo perustella, minkä takia tämä hallitusohjelmakirjaus on mielestäni
varsin toimiva ja nimenomaan niin, että se edesauttaa sitä, että nuoret saavat sen ensimmäi-
sen työpaikan ja pääsevät työmarkkinoihin kiinni tai esimerkiksi valmistumisen jälkeen

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

ensimmäiseen oman alan työpaikkaan, mistä näissä määräaikaisissa työsuhteissa usein on kyse.

Mutta näitä yksityiskohtia siihen, millä tavalla tämä toteutetaan ja miten tähän ketjuuntumiseen puututaan, meillä ei todellakaan vielä ole, koska lainvalmistelu ei ole asiasta millään lailla käynnistynyt. Mutta siinä yhteydessä, kun tämä laki etenee kolmikantaiseen työryhmään, se on nimenomaan tämän työryhmän tehtävä löytää ratkaisu näihin molempiin asioihin ja laatia ne yksityiskohdat, minkä myötä se sitten etenee tänne eduskunnan käsittelyyn.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys investointien kohteista (Antti Kurvinen kesk)

Suullinen kysymys SKT 55/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.27 **Antti Kurvinen kesk:** Herra puhemies! Talvi on tulossa, ja talvesta tulee näillä näkymin erittäin kylmä. En ole sääennustaja, kun näin sanon, vaan puhun talouden talvesta — siitä, minkälainen talvi meillä on talouteen tulossa. Viimeisimpien tietojen mukaan konkurssien määrä, lomautukset ja työttömyys ovat kasvussa. Erityisen vaikea tilanne on rakennusallalla. Suomi on syöksymässä kohti taantumaa. [Mauri Peltokangas: Kiitos teidän!] Siihen nähden tuntuu hyvin erikoiselta, että hallitus seisoo täysin tumput suorina tässä suhdannetilanteessa, kun ihmisiltä menee työpaikkoja alta ja yrityksiä kaatuu. Jotakin on nyt pakko tehdä, tai talvesta tulee ennätyksellisen kylmä.

Keskusta on tänään valtiovarainvaliokunnassa esittänyt oman vaihtoehdonsa koko Suomen suhdannepaketille. Suhdannepaketissa 300 miljoonaa kohdennettaisiin teiden, hamekoulujen ja taloyhtiöitten perusparannuksiin ja esimerkiksi rakennusalan vuoksi äkillisen rakennemuutoksen kokeneille paikkakunnille. Suuntaisimme 160 miljoonaa [Puhemies koputtaa] itäiseen ja pohjoiseen Suomeen, jotka ovat kaikista eniten kärsineet Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan. [Puhemies koputtaa] Kysynkin nyt pääministeriltä: oletteko valmis tarttumaan tähän pakettiin? [Jenna Simula: Aika on mennyt jo!] Tämä voitaisiin rahoittaa [Puhemies koputtaa] Turun tunnin juna perumalla, ei tarvitse ottaa lisää velkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Muistutan jälleen edustajia minuutin mittaisista puheenvuoroista. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.28 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että Suomen talouden tilanne on entisestään synkentyt. Se on ollut synkkä jo pitkään, mutta varmasti maailma ja ympärillämme käytävät sodat vaikuttavat siihen, että entisestään talouskasvu uhkaa hiipua, ja se on vakava paikka. Mutta sen kaltaisia esityksiä, mitä edustaja Kurvinen teki, löytyy hallitusohjelmasta. Me käytämme kolme miljardia investointeihin — teihin, raiteisiin — joka puolelle Suomea.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

Se Turun tunnin juna, josta puhuitte: [Krista Kiurun välihuuto] Siitä rahasta iso osa käytetään tällä kaudella junaraiteeseen Helsingistä Lohjalle. [Timo Heinosen välihuuto] Merkittävä Uudenmaan logistiikkaa parantava hanke. Ja ennen kaikkea: se, mitä nyt pitää tehdä, on se, että hallitus vie määrätietoisesti eteenpäin hyvää hallitusohjelmaansa, jolla me laitamme talouden rakenteita kuntoon.

Ministeri Satonen erinomaisella tavalla kuvaa sitä, miten me haluamme synnyttää 100 000 uutta työpaikkaa Suomeen. Me muutamme sosiaaliturvaa, että työn vastaanottaminen kannattaa. Me muutamme verotusta niin, että työn tekeminen on kannattavampaa. Me annamme uskoa yrittäjälle, [Puhemies koputtaa] että tässä maassa kannattaa palkata ja tänne kannattaa investoida. Me laitamme [Puhemies koputtaa] rakenteita kuntoon, ja sillä me vastaamme tähän taantumaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen tästä aiheesta, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

16.30 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusta tosiaan suuntaisi 300 miljoonaa nopeasti koko Suomea elvyttäviin toimenpiteisiin [Mauri Peltokankaan välihuuto] ja 160 miljoonaa tukemaan erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomea. Tämä voidaan tehdä olemassa olevan budjetin puitteissa.

Puhemies! Pääministeri hehkutti äsken liikenneyhteyksien tärkeyttä. Siihen nähden tuntuu oudolta se liikenne- ja viestintäpolitiikka, jota hallitus on nyt tekemässä. Eduskunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan huonokuntoisten väylien määrä kasvaa vaalikauden kolmena viimeisenä vuotena räjähdysmäisesti. Lisäksi infrahankkeet, joita pääministerikin hehkutti, kohdistuvat juuri vain eteläiseen Suomeen, ei länteen, itään ja pohjoiseen, ja Itä-Suomen tilanne on erityisen surkea: [Jani Mäkelä: Ei pidä paikkaansa!] Itä-Suomen viidelle maakunnalle tulee vain yhden tiehankkeen, yhden ratahankkeen verran rahoitusta.

Arvoisa puhemies! Myös viestintäpolitiikassa tehdään erittäin ikäviä asioita. Sanomalehtien jakelutukea leikataan ja laajakaistarahoista leikataan sillä tavalla, että joudutaan lähettämään rahaa takaisin EU:lle — vastinrahoja, EU-rahaa. Puhuivatko perussuomalaiset tällaisesta mitään [Puhemies koputtaa] vaalien aikana?

Kysynkin nyt, arvoisa puhemies, liikenne- ja viestintäministeriltä: [Puhemies koputtaa] mitä aiotte tehdä, että koko Suomen saavutettavuudesta ja digitaalisista elämän edellytyksistä [Puhemies koputtaa] pidetään huolta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ranne, olkaa hyvä.

16.31 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin täytyy todeta siis se, että kun te katsotte Suomen karttaa, niin meillä on varsin laajasti erilaisia infrahankkeita tulossa ja hyvin nopealla aikataululla, [Hälinää] jo ensi vuonna. [Vilhelm Junnila: Koko Suomen hallitus!] 250 miljoonaa tulee ekstraa ensi vuonna korjausvelan taittamiseen, ja parhaassa mahdollisessa tilanteessa, jos me hankimme oikein — ja hankinnat on jo aloitettu — me saamme pysäytettyä ensi vuodeksi korjausvelan. Tämän jälkeen me tulemme jatkamaan myöskin korjausvelkaan liittyviä toimenpiteitä niin sisäisin siirtein kuin hankintaa tehostamalla. Laajakaistaohjelman osalta hallitusohjelmassa on siihen liittyvä selvitys, ja katsotaan, miten sitä voisi ja onko tarvetta sitä jatkaa.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

Jos te mietitte taloustilannetta ja sitä, että hallitus laittaa nyt kolme miljardia euroa hyvin laajasti sotilaallisen liikkuvuuden hankkeisiin, erilaisiin liikenteen kannalta erittäin tärkeisiin, [Antti Kurvisen välihuuto] elinkeinoelämän kannalta tärkeisiin hankkeisiin, niin siitä hyötyy koko Suomi. Ja tulemme varmistamaan sen, että loppukaudesta te todella [Puhemies koputtaa] voitte katsoa Suomen karttaa tyytyväisinä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

16.33 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on kirjaus Merenkurkun kiinteän yhteyden selvittämisestä. Tämän yhteyden kannattajien mukaan se yhdistäisi Suomen Eurooppaan ja parantaisi huoltovarmuutta. Vuonna 2020 tehdyn laskelman mukaan kiinteä yhteys maksaisi kolmesta viiteen miljardia euroa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Laskitko ihan itse?] — Kyllä, kymppi oli pitkästä matikasta.

Itäisen Suomen liikenneyhteyksistä huolehtiminen on huolehtimista koko Suomesta. Yhtenä esimerkkinä tästä on Parikkala—Savonlinna—Pieksämäki-välin ratayhteys. Huoltovarmuuden ja Suomen kokonaisturvallisuuden kannalta on välttämätöntä, että meillä on toimiva ja yhtenäinen ratayhteys läpi Suomen idästä länteen. Tämä edellyttää Savonlinnan Laitaatsalmen ratasillan rakentamista syväväylän rakentamisen yhteydessä puretun tilalle. Sillan kustannusarvioiksi on aiemmin arvioitu noin 15 miljoonaa euroa. Kysymys ministeri Ranteelle: kun hallitusohjelmassa mainitaan noin viiden miljardin yhteys, jolla Suomi halutaan kytkeä Eurooppaan, niin olisiko mahdollista, että samalla selvitetäisiin mahdollisuus käyttää tästä 0,3 prosenttia itäisen Suomen kytkemiseksi muuhun Suomeen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ranne, olkaa hyvä.

16.34 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin kaikki ymmärrätte, nykyinen geopolitiittinen tilanne ja huoltovarmuuteen ja turvallisuuteen liittyvä tilanne ovat muuttuneet hyvin vahvasti koko ajan. [Antti Kurvisen välihuuto] Liikenne- ja viestintäministeriö tekee yhteistyötä tällä hetkelläkin Väyläviraston kanssa ja puolustusministeriön kanssa niiden hankkeitten osalta, joilla voidaan vahvistaa sitä turvallisuutta, sitä huoltovarmuutta ja vahvistaa myöskin sitä elinkeinoelämän liikkuvuutta. Näiden osalta me emme tietenkään ole kaikkia yksityiskohtia vielä päättäneet. Ja vielä liittyen tähän selvitykseen: nimenomaan selvityksiäkin tehdään siellä rannikolla ja sillä suunnalla, mutta siihenhän meillä ei ole osoitettuna rahaa. Mutta tämä hallitus korostaa hyvin paljon sotilaallisen liikkuvuuden rahoitushakuja. Olemme tehneet niitä runsaasti — huoltovarmuutta, Lappia, hyvin monia tärkeitä alueita — ja tämä tulee näkymään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.35 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymys lähti liikkeelle Suomen talouden näkymistä. Toden totta on mahdollista, että olemme jo nyt taantumassa tai ainakin matkalla sinne, ja aivan erityistä huolta herättää rakennusalan kriisi. Meillä on asuntorakentaminen tämän hetken arvion mukaan putoamassa alhaisimmalle tasolle sitten vuoden 48 — siis alhaisimmalle tasolle sotien jälkeen sitten vuoden 48. Nyt tässä, jos missä, pitäisi tehdä toimenpiteitä, koska nyt tämä alkaa vaikuttaa rakennus-

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

tuoteteollisuuteen, kauppaan, tämä alkaa näkymään jo vientiteollisuudessa. Rakennusala uhkaa vetää Suomen perässään kohti lamaa. Sen vuoksi oli kyllä suuri pettymys, että hallitus on nyt poistamassa varainsiirtoverohelpotuksen ensiasunnon ostajilta.

Sinänsä ajatus siitä, että tavallisten asunnonostajien varainsiirtoveroa helpotetaan, varmasti tukee kasvua. Voisiko ajatella, arvoisa pääministeri, että pidettäisiin niiden osalta, jotka ostavat sijoitusasuntoja, tämä ennallaan ja sillä saataisiin pidettyä [Puhemies koputtaa] ensiasunnon ostajien varainsiirtoveron helpotus nykyisellään? [Puhemies koputtaa] Tämä olisi suurin piirtein saman hintainen kuin hallitus esittää, ja sillä olisi vaikutusta myös ensi vuonna ensiasunnon ostajiin. [Jani Mäkelä: Ei tällä ole mitään tekemistä asian kanssa! Ei nämä liity mitenkään toisiinsa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Pääministeri... — Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

16.36 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On totta, että rakennusala kärsii tällä hetkellä. Se on hyvin suhdanneherkkä ala, ja kun se on suhdanneherkkä ala, niin se myöskin ottaa nopeimmin iskuja vastaan tällaisessa tilanteessa, jossa ollaan. Hallitus ei suinkaan ole seissyt tumput suorina, vaan jo budjettiriihessä sovittiin erillisestä paketista, jolla kohtuuden rajoissa pyrittiin myöskin tätä akuuttia tilannetta helpottamaan. [Pia Viitasen välihuuto]

On kuitenkin syytä ymmärtää, mistä tässä pohjimmiltaan on kyse. Silloin, jos asunto-markkinat eivät vedä, jos ihmiset eivät ole valmiita asuntoja ostamaan ja ottamaan lainaa, jos on epäselvyyttä tulevista korkonäkymistä, on ymmärrettävää, että se heijastuu nopeasti myöskin rakentamisalalle. Nyt onneksi ollaan kuitenkin jo siinä tilanteessa, että meillä alkaa olla näköpiirissä se, että koronnostojen tie on kuljettu loppuun. Toisaalta ollaan siinä tilanteessa, että ehkä voidaan jo ennakoida, että jollakin aikavälillä korot lähtevät laskuunkin. Hallituksen omilla veropäätöksillä on entisestään asuntokauppaa tervehdyttävä vaikutus, mitä tulee näihin veromuutoksiin, joita mainitsitte, ja tätä kautta epäilemättä saadaan myöskin uutta dynamiikkaa rakennusosalle aikaan. [Johannes Koskinen: Ensiasunnon hankkijat uhohtui!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lintilä, olkaa hyvä.

16.37 Mika Lintilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelma on tekstiltään mielestäni verrattain hyvä. Ainut ongelma on se, että tietysti rahat ja teksti eivät ole synkassa keskenään, [Naurua] mutta kyllä te varmaan ne rahat jostain keksitte. [Timo Heinonen: Joku käytti ne rahat!] Se, mikä pikkasen vaivaa mieltäni, on se, että te puhutte koko ajan sopeuttamisesta. Eikö ole syytä puhua myös kasvattamisesta? [Vasemmalta: Juuri näin!] Ne kasvuelementit, mitä tarvitaan sieltä hallitusohjelmasta, ovat hyvin vähäisiä. Me nähdään tällä hetkellä se, että rakennusala on jo törmännyt seinään. On tulossa seuraavia aloja, jotka tulevat törmäämään seinään. Meidän ei tarvitse katsoa kuin teollisuuden indikaattoreita täällä, luottamusindikaattoreita, ne ovat hyvin synkkiä. Selkeää on, että VM joutuu tarkistamaan omaa kantaansa ja ennusteitaan, tulevat tipahtamaan ensi vuodelle. Oikeastaan sen pohjalta kysynkin pääministeriltä: Te tässä suhdannepoliittisessa tilanteessa teette merkittäviä veronkevennyksiä. Olisiko kuitenkin syytä lykätä veronkevennyksiä ja laittaa tuo raha kasvun luomiseen suomalaiselle toiminnalle, elinkeinoelämälle

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

[Puhemies koputtaa] ja niin edelleen, työllisyyden vahvistamiseen? [Jani Mäkelä: Veronkevennys luo kasvua!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.39 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ei tee vuositasolla merkittäviä veronkevennyksiä, joilla olisi isossa kuvassa merkitystä, mutta tekee täsmänä esimerkiksi työtulovähennyksen parantamista 100 miljoonalla, jotta ihmisten kannattaa ottaa työtä vastaan ja kannattaa lähteä töihin.

Hallitusohjelma — hienoa, että se on luettu ja hyväksi todettu — ei perustu siihen vanhaan ajatteluun, että kaikki ongelmat ratkaistaan vain pistämällä lisää rahaa, vaan siihen, että me laitamme kuntoon niitä perusteita, millä me saamme investointeja Suomeen. Meillä on esimerkiksi tuulivoimaan Suomessa suunnitteilla yli 100 miljardilla investointeja. Meillä suunnitellaan tehdasinvestointeja, joissa tehdas muutetaan käymään puhtaalla energialla. Meillä on valtavat näkymät. Siksi me panostamme luvitusten nopeuttamiseen ja investointiympäristön parantamiseen monella tavalla. Logistiikan panostukset kolmella miljardilla on yksi osa tätä. Me haluamme saada investointeja Suomeen ja sitä kautta työpaikkoja ja sitä kautta uutta kasvua. Ja ainoastaan sillä, että me pidämme huolta siitä, että Suomi on kilpailukykyinen, [Puhemies koputtaa] me saamme niitä investointeja. Me ei pystytä kilpailemaan rahalla esimerkiksi Euroopan maiden kanssa. [Puhemies koputtaa] Esimerkiksi valtiontuista pitää päästä eroon Euroopassa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys nuorten tulevaisuudesta (Fatim Diarra vihr)

Suullinen kysymys SKT 48/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Diarra, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.40 Fatim Diarra vihr: Kiitos, arvoisa puhemies! Suomessa on yhä paljon nuoria, jotka eivät ole työelämän tai koulutuksen piirissä. Nämä nuoret kantavat vastuun kasvavista hoivamenoista, eläkkeistä, ilmastokriisistä ja valtionvelasta. Hallitus leikkaa kohtuuttomalla tavalla näiltä nuorilta, vaikka jo nyt tiedetään, että nuorten mielenterveyskriisi on todellinen ja yksi suurimmista syistä nuorten ahdinkoon.

Tämä on kestävä tontti niin inhimillisesti kuin myös maan talouden kannalta. Meidän pitäisi tehdä kaikkemme sen eteen, että nuoret voivat hyvin, pystyvät kouluttautumaan ja pääsevät työhön kiinni. Yksi keino tähän voisi olla korotettu työtulovähennys nuorille. Tämä aloite löytyi viime vuonna kokoomuksen vaihtoehtobudjetista, mutta tätä ei toteutettu, kuten ei monia muitakaan pääministerin lupauksia.

Nyt kysynkin ministeri Satoselta: miten aiotte palauttaa nuorten uskon tulevaisuuteen ja varmistaa sen, että yhä useampi nuori pääsisi kiinni koulutukseen ja työelämään? — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.41 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En halua ottaa kantaa tähän verovähennyskysymykseen, kun se ei kuulu työministerin toimialaan.

Mutta kyllä tietysti se on äärimmäisen tärkeää, että meidän nuoret näkevät tulevaisuuden mahdollisuudet. Juuri sen takia on erittäin tärkeää, että näitä työpaikkoja pyritään luomaan ja että me myöskin muutetaan meidän työelämän pelisääntöjä sillä tavalla, että jonkun kannattaa täällä työllistää ja että on hieman helpompaa työllistää kuin tällä hetkellä. Se nimenomaan avaa nuorille niitä mahdollisuuksia päästä työmarkkinoille, koska totta kai varsinkin niillä nuorilla, joilla on hyvin vähän työkokemusta tai koulutus on melko vähäinen, on kaikkein suurin haaste päästä sinne työelämään, ja juuri heitä auttaa se, jos työtä on hyvin tarjolla. Sen takia on äärimmäisen tärkeää, että näissä työllistämistoimissa onnistutaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

16.42 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan nuorten tulevaisuudesta ja sen näkymistä, niin ei voida sivuuttaa ilmasto- ja luontokriisiä. [Juho Eerolan välihuuto] Suomi on sitoutunut pysäyttämään luontokadon vuoteen 2030 mennessä. Luontopaneelin näkemys on, että tämä ei onnistu ilman, että suojelupinta-alaa lisätään. Helsingin Sanomat uutisoi kuitenkin, että luonnon monimuotoisuusstrategiasta ollaan pudottamassa pinta-alat pois. Se on ennenkuulumaton tieteen ja luonnon vastainen vesitys, jos näin todella tehdään. [Jenna Simulan välihuuto] Kysynkin ministeri Mykkäselältä: Onko näin todella tapahtumassa? Perustuuko se strategia tieteeseen, kuten laki sanoo, ja mitä sanotte nuorille, jos ollaan jättämässä köyhempi Suomen luonto heille perinnöksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

16.43 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on sitoutunut niin EU:n kuin kansainvälisiin yhteisiin lähtökohtiin mukaan lukien 30 prosentin lavean suojelun pinta-alat. Itse asiassa edes Helsingin Sanomien viittaus keskeneräisiin muistioihin, jotka eivät ole edes työryhmien esitys, ei todennut, etteikö se 30 prosenttia olisi siitä vaan että kuljetaan tätä tavoitetta kohti laatukärjellä, ei pelkästään kiireellä hehtaareita painottaen.

Oleellista on myös se, että me edetään hallitusohjelman mukaisesti valtion mailla vanhojen luonnontilaisten metsien suojelupäätöksen osalta. Siinä tehdään parhaillaan asiantuntijavalmisteluita, ja hallitus valmistautuu ensi vuonna tekemään päätöksiä. Ja tietysti erittäin tärkeä puoli on se, että kehitetään luonnonarvomarkkinoita, joilla kasvava määrä yksityistä rahoitusta niin ennallistamistoimiin kuin yksityiseen suojeluun saadaan sen lisäksi, että valtio jatkaa metsien suojelun Metso-ohjelmaa yksityismailla vapaaehtoisin toimin ja Helmi-ohjelmaa, jossa ennallistetaan ensi vuonna ihan yhtä monta hehtaaria [Puhemies koputtaa] kuin tänäkin vuonna.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

16.45 **Maria Ohisalo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan nuorista ja tulevaisuudenuskosta, niin ilmasto- ja ympäristökriisejä ei voi ohittaa. Nuoria huolestuttaa se, miltä tämä maapallo tulevaisuudessa näyttää. Me olemme tottuneet mittamaan hyvinvointia usein bkt:n kautta, mutta ehkä olisi syytä ottaa huomioon myös se, miten käytämme luonnon resursseja. Kysyn ministeri Mykkäseltä: miten aiotte ottaa huomioon käydyn keskustelun siitä, että myös luontojalanjälkeä pitäisi pystyä alkaa mittamaan ja huomioimaan se jalanjälki, jonka ihminen luonnolle aiheuttaa? Samaan aikaan tietysti nuoria huolestaa se, että ilmastokriisiin ei aidosti osoiteta niitä toimia, joita tarvittaisiin. Nyt ollaan lähestymässä taas YK:n ilmastokokousta. Pitääkö Suomi aidosti kiinni niistä tavoitteista, joilla pysytään Pariisin ilmast sopimuksessa? Onko todella niin, että Suomi tekee kaikkensa ilmastokriisin pysäyttämiseksi samaan aikaan, kun luontoka-toa myös torjutaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

16.46 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnostavaan aiheeseen kysymys. Sinänsä bruttokansantuotetta tarvitaan mitarina, koska siinä on kyse siitä, pystymmekö me rahoittamaan koulut, päiväkodit, sosiaali- ja terveyspalvelut, kuinka paljon ihmiset maksavat veroja — miten Suomi pyörii. Se on bruttokansantuotteeseen sidottu asia, ja sen takia siitä ei päästä eroon.

Samaan aikaan, totta kai, kansainvälisesti kehitetään mittakaavoja, kuten on hiilelle rakennettu siitä, miten päästään riskiä hallitsemaan ilmastomuutoksen osalta, mikä on hii-libudjetti, ja näin tehdään myöskin luontokadolle, jossa tämä on toki huomattavasti vaikeampaa, koska ei ole yhtä globaalia luonnon monimuotoisuuden yksikköä, vaan se on alueellinen, paikallinen kysymys. Suomi on tässä eturintamassa, kuten entinen ympäristöministeri hyvin tietää, koska — kiitos myös edellisen hallituksen aikana tehdyille työlle — muutama kuukausi sitten saatoimme antaa yhtenä maailman ensimmäisistä maista ekologisen kompensaa tion asetuksen, joka itse asiassa luo puitteita sille, miten mitataan ja millä kertoimilla vertaillaan, kun esimerkiksi kompensoidaan investoinnin yhteydessä tapahtuvaa luontohaittaa tekemällä luonnonarvoa nostava [Puhemies koputtaa] ennallistamisteko toisaalla.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys opiskelijoiden velkaantumisesta (Veronika Honkasalo vas)

Suullinen kysymys SKT 49/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.47 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Hallitus kasvattaa opiskelijoiden velkaantumista. Tämä tapahtuu tilanteessa, jossa opintolainakanta on kaksinkertaistunut vuoden 2017 jälkeen, siis kuudessa vuodessa. Moni valmistuu kymmenientuhansien lainat

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

niskassa. Kun hallitus argumentoi, että opintolaina on investointi omaan tulevaisuuteen, unohtuu, että kaikki korkeakoulutetut eivät valmistu hyväpalkkaisille aloille. Lisäksi työelämä on monella jo nyt epävarmaa patkää, hallituksen politiikan jälkeen vielä epävarmempaa.

Pankitkin ovat jo huomanneet, että isot opintolainat voivat estää asuntolainan saamisen. Tämä kasvattaa myös varallisuuseroja. Kysyisinkin asianomaiselta ministeriltä: miten yhä kasvavat opintolainat vaikuttavat nuorten aikuisten ylivelkaantumiseen ja sen kiihtymiseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Bergqvist, olkaa hyvä.

16.48 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on myös päättänyt, että tehdään tämä kokonaisuudistus, ja siihen liittyy just opintotuki, siihen liittyvät nämä lainamäärät, siihen liittyvät myös ne hyvitykset, mitä tällä hetkellä myös maksetaan, jos suoritetaan niitä opintoja tavoiteajassa. Tämä on hyvä asia.

Mutta siihen liittyy paljon muitakin asioita. Pitäisi muistaa, että kaikki ne rahat, mitä tällä hetkellä käytetään opintotukeen, ovat lähes 900 miljoonaa euroa. Nyt kun tehdään tämä kokonaisuudistus, on tosi tärkeää, että käydään kaikkia näitä elementtejä läpi. Siihen liittyvät myös esimerkiksi ateriatuki, koulumatkatuki ja niin edelleen. Ja samalla mietitään varmasti tässä yhteydessä, millä tavalla rakennetaan se, että tämä lainapainotteisuus on suhteessa muihin tukiin, ja sitten on myös se, miten rakennetaan myös tämä hyvityspuoli, että kun on näitä opintoja tulevaisuudessakin, niin löytyy näitä kannustimia, ja tämä on omasta [Puhemies koputtaa] mielestäni tosi tärkeää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

16.49 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on tänään puhuttu paljon nuorista, ja yksi hallituksen päätös, joka kurittaa erityisesti erityisen heikossa asemassa olevia nuoria, on lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskeminen. Tämä vie aikuistuvilta nuorilta sen turvan ja tuen, joka kuuluisi ihan jokaiselle nuorelle aikuiselle.

Minä olin itse muutama viikko sitten tapaamassa lastensuojelun asiakkaita, ja he kuvasivat, että jälkihuollon ikärajan laskemisen vaikutukset olisivat fataalit. Se, että ihminen voi kiinnittyä yhteiskuntaan ja esimerkiksi työllistyä, edellyttää, että ihminen kokee, että hänellä on tässä yhteiskunnassa jonkinlainen sija. Ja minusta vaikuttaa nyt vähän siltä, että joko hallitus ei tiedä tai sitten hallitusta ei kiinnosta tämä hyvin herkässä asemassa olevien nuorten ihmisten tilanne. Kysyisinkin nyt asianomaiselta ministeriltä: oletteko te näitä päätöksiä tehdessänne puhuneet nuorten kanssa, joita nämä teidän päätöksenne koskevat, ja jos te olette, niin miksi näiden nuorten ihmisten ääni ei teidän päätöksissänne kuulu?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.50 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lastensuojelun jälkihuollon ikärajaa nostettiin viime kaudella 21 vuodesta peräti 25

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

vuoteen. Tämä oli kansanedustajan lakialoitteella tehty laki elikkä ei käynyt normaalia lainvalmisteluprosessia. Tämä hallitus laskee sen kahdella vuodella taaksepäin eli 23-vuotiaaksi asti, mikä tarkoittaa, että se on edelleen korkeampi kuin mitä se oli viime hallituskauden alussa. Tämän ei pitäisi johtaa ketään huonompaan tilanteeseen, koska meillä on Suomessa toimiva aikuissosiaalityö ja tähän on tulossa siirtymäaika. Olen esittänyt tähän kuuden kuukauden siirtymäaikaa, jotta kaikki ne, jotka nyt ovat lastensuojelun jälkihuollon ikärajan piirissä, ehditään luotsata turvallisesti sinne aikuissosiaalityön puolelle.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys koronarokotteiden saatavuudesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 50/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.51 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Mitä me opimme koronapandemiasta? Se kysymys on kaikkien huulilla tänään. Viime viikolla THL:n tilastojen mukaan kuoli vähän yli 380 ihmistä koronaan. Eilen minulle soitti Malmilta pariskunta, joka oli seissyt neljä tuntia sateessa ja jonotti koronarokotusta. Meiltä puuttuvat koronarokotukset, me joudutaan tilaamaan Ruotsista lisää. Meillä ei ole organisoitu tätä rokotusta, ja kuitenkin vasta rokotetaan yli 65-vuotiaita — joihin minäkin muuten kuulun. [Naurua] Te ette vastaa tästä mitenkään. Tälle asialle on pakko tehdä jotain. Tämä kuolleisuus lisääntyy joka viikko. Teillä ei ole rokotetta, te ette ole organisoineet tätä asiaa. Ministeri Juuso, mitä te meinaatte tehdä tälle? Ottakaa nyt ihmeessä yksityiset mukaan. [Suna Ky-mäläinen: Pitäisi ohjata kyllä jotenkin, niin kuin viime kaudella osattiin!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.53 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! THL suosittelee koronarokotteita, tehosterokotteita, yli 65-vuotiaille ja lisäksi riskiryhmille, ja rokottaminen on hyvinvointialueiden vastuulla. Se on totta, että hyvinvointialueilla tämä rokottaminen lähti liikkeelle liian hitaasti. Sitä on nyt kiritty ja nopeutettu. Kenenkään ei pidä joutua seisomaan sateessa tunteja saadakseen rokotteen, [Krista Kiurun välihuuto] vaan nämä prosessit täytyy saada hyvinvointialueilla kuntoon. Ja myös yksityistä sektoria tulee hyödyntää silloin, kun hyvinvointialueet eivät tästä taakasta itse selviä.

Koronaa, kausiflunssaa ja muitakin hengitystieinfektioita kiertää nyt meidän väestömme keskuudessa, ja meillä on paljon kuormitusta meidän palvelujärjestelmässä. Nyt se pääviesti ja tärkein viesti olisi se, että otetaan toiset ihmiset huomioon. Eli ei sairaana ulos, töihin, joukkoliikennevälineisiin, vaan pysytään kotona ja huolehditaan normaalista käsihygieniasta. Mutta rokotusten osalta vastuu on hyvinvointialueilla, ja rokotuksia pyritään vauhdittamaan nyt kaikin keinoin, niin että saamme tämän toimimaan.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys lasten ja nuorten terapiatakuusta (Ville Väyrynen kok)

Suullinen kysymys SKT 51/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.54 **Ville Väyrynen kok:** Arvoisa puhemies! Lasten ja nuorten pahoinvointi on lisääntynyt huolestuttavasti viime vuosina. Suurin osa lapsista ja nuorista voi hyvin ja on tyytyväisiä elämäänsä, mutta huonovointisuus ja mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet. Terapiatakuuta lupailtiin koko viime hallituskausi, ja se olisikin voinut olla yksi apukeino hättään. Marinin hallitus ei kuitenkaan saanut asiaa edistettyä. [Timo Heinonen: Äänestivät vastaan!] Toisen asteen opiskelijajärjestöt raportoivatkin nyt siitä, miten opiskelijahuollon palvelut ovat sote-uudistuksen myötä karanneet entistä kauemmaksi nuorista. Ei-kiireellistä aikaa voi joutua odottamaan jopa neljä kuukautta. Tässä ajassa kiireetönkin haaste tai vaiva voi muuttua kiireelliseksi. [Krista Kiurun välihuuto]

Orpon hallitusohjelmaan on kirjattu lasten ja nuorten terapiatakuu. Kysyisinkin ministeri Juusolta: miten terapiatakuun valmistelu etenee, ja mitä muita keinoja hallituksella on, jotta nuoret saisivat apua ajoissa? — Kiitos. [Krista Kiuru: Kun ei ole rahoja edes ensi vuoden budjetissa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.55 **Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorten mielenterveysongelmat ovat hallituksella tiedossa. Olemme niihin osoittamassa erittäin paljon rahaa. Mitä tulee terapiatakuuseen, lasten ja nuorten terapiatakuun valmistelu on ministeriössä aloitettu. [Suna Kymäläisen välihuuto] Se on tarkoitus tuoda ensi syksynä budjettilakina eduskuntaan. Sen lisäksi jatkamme itsemurhien ehkäisyohjelmaa ja tulemme laatimaan laajan toimenpideohjelman nuorten syrjäytymisen estämiseksi. Tässä vain muutama esimerkki siitä, mitä hallitusohjelmassa on.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys yksinyrittäjien työkyvyn ylläpidosta (Ritva Elomaa ps)

Suullinen kysymys SKT 52/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

Keskustelu

16.56 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Liikunnan merkitystä ei voida liiaksi korostaa. Aktiivinen liikkuminen luo sekä fyysistä että henkistä hyvinvointia. Sopiva liikuntaharrastus edistää myös työhyvinvointia. Työpaikalla henkilöstölle tarjottava veroton henkilöstöetu, työtoiminta, on esimerkki mahdollisuudesta parantaa työhyvinvointia muun muassa liikunnallisen harrastuksen avulla. Työntekijä voi hyödyntää etuutta omilla ehdoillaan.

Työssäjaksaminen on äärimmäisen tärkeää erityisesti työurien pidentyessä. Kaikenlaisen työhyvinvoinnin lisääminen parantaa toimeentuloa ja tuottavuutta, vähentää tapaturmariskiä ja sairastumista. Kysynkin teiltä, arvoisa sosiaaliturvaministeri Grahn-Laasonen: olisiko syytä selvittää, millä tavoin voisimme parantaa myös yksityisyritysten mahdollisuuksia työkykyä ylläpitävään toimintaan? Toiminimiyritykset kokevat olevansa huonommassa asemassa muihin yritysmuotoihin nähden tämän asian suhteen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.57 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi syytä selvittää, ja kiitos erinomaisesta puheenvuorosta ja hyvistä ajatuksista. Työhyvinvoinnin esiin nostaminen on todella keskeistä ja tärkeää.

Meidän pitää panostaa työntekijöiden hyvinvointiin. Myös Suomi liikkeelle -ohjelma, mikä kannustaa liikkumiseen ja terveisiin elämäntapoihin, on todella tärkeä yksi osa tätä kokonaisuutta.

Täällä puhuttiin aiemmissa puheenvuoroissa mielenterveysongelmista. Ne ovat yhä useammin syynä sairauspoissaoloihin ja myös työkyvyttömyyseläkkeisiin, ja tähän puoleen meidän pitää panostaa erityisesti, eli mielenterveysohjelma, työkuormituksen vähentäminen ja kohtuullistaminen ja sen lisäksi terapiatukutoimet erityisesti nyt nuoriin painottuen ovat todella tärkeitä.

Hyviä ajatuksia, ja mielellään otetaan niitä myös lisää vastaan, jotta voidaan toimia paremmin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys pienten ja keskisuurten yritysten kasvupotentiaalista (Mats Löfström r)

Suullinen kysymys SKT 53/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Nästa fråga, ledamot Löfström, varsågod.

Keskustelu

16.58 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Denna vecka har vi fått ta del av företagens beskattningsbara inkomst för 2022. Företag och samfund betalade i fjol 10 procent mer

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

skatt än 2021. Näringsliv och företag säkerställer via både samfundsskatt samt de övriga skatterna som arbetsplatserna genererar att vi skapar en välfärd som vi kan fördela.

Totalt sett inbringades 8 miljarder euro i samfundsskatt. Tack till alla företag och alla medarbetare i företagen. Det som ändå är oroande är att de små och medelstora företagens tillväxtorientering länge har minskat.

Arvoisa herra puhemies! Suomi tarvitsee kasvavia yrityksiä. Yritykset ja muut yhteisöt maksoivat veroa vuonna 2022 enemmän kuin koskaan, yhteensä jopa 8 miljardia. On kuitenkin huolestuttavaa, että pk-yritysten kasvuhakuisuus on laskenut pitkään. Pk-yritysten investointihalukkuus on vaatimattomalla tasolla. Kysynkin, arvoisa ministeri Rydman: Miten edistetään kasvuhakuisten pk-yritysten kasvupotentiaalia? Miten voimme tukea yrityksiä innovoimaan ja uudistumaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack. — Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

16.59 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Den fråga som ledamot Löfström lyfte fram är mycket viktig och regeringen har i sitt program föreslagit många olika åtgärder för att främja företagens möjligheter att arbeta och växa i Finland. Det är ytterst viktigt att vi gör allt vi kan för att det alltid ska vara lönsamt att företaga, att arbeta och att också ta emot sådana arbetsplatser som finns.

Mitä tulee yksittäisiin toimenpiteisiin, niin meillähän on itse asiassa olemassa lukuisiakin toimenpiteitä, joilla pyritään nimenomaisesti kannustamaan pienten yritysten kasvua suurempaan kokoluokkaan. Sitä tullaan tekemään erilaisin rahoituspäätöksin. Meillä uudistetaan Finnvera-lainsäädäntöä, meillä rakennetaan vahvempaa teollisuuspoliittista strategiaa, myöskin vahvempaa teollisuuspoliittista välinettä fuusioimalla yhteen muutamia erityisrahoitusyhtiöitä. Kaikella tällä samoin kuin myöskin niillä työmarkkinareformeilla, joita hallitus tekee, [Puhemies koputtaa] helpotetaan pientenkin yritysten asemaa muun muassa työntekijöiden palkkaamisen helpottamisella.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.9. Suullinen kysymys työkykyohjelmasta (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 54/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Tanus, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.00 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Työkyvystä ja työssäjaksamisesta huolehtiminen on tärkeää kaikilla sektoreilla. Syksyn liukkaiden, infektioiden ja nyt myös koronan nostaessa päätään terveydenhoitohenkilökunnan työssäjaksaminen on erityisen tärkeää.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että hallitus parantaa työhyvinvointia, ennaltaehkäisee sairauspoissaolojen syntymistä ja niiden pitkittymistä. Hallituksen tavoitteena on uupumuksesta ja työpahoinvoinnista johtuvien sairauspoissaolojen puolittaminen tulevien viiden vuoden aikana. Valmistellaan useamman vuoden mittainen, myös ikääntyneitä koskeva työkykyohjelma työssäjaksamisen parantamiseksi ja työkyvyttömyyseläkkeiden vähentämiseksi. Myös työpaikkojen ikäjohtamista ja työn sopeuttamista työpaikoilla toimintakyvyn mukaiseksi kehitetään. Kysyisinkin nyt asianosaisilta ministereiltä: miten nämä hallituksen hyvät esitykset ovat etenemässä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

17.01 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä sama teema, jota hetki sitten käsiteltiin, on todella tärkeä, ja olen ilahtunut siitä, että se nousee useammassa puheenvuorossa.

Edelliseltä hallitukselta ja edellisiltä hallituksilta on perintönä paljon hyvää työtä. Siellä on ohjelmia, joita voidaan jatkaa, ja toimia, jotka on havaittu vaikuttaviksi. Mielenterveys-työ on todella tärkeää. Myöskin mielestäni sinne työterveyden puolelle tarvitaan vahvistusta mielenterveyspalveluista ja ehkä samantyyppisiä kuin terapiatakuunkin alla suunnitellaan eli tämmöisiä matalan kynnyksen lyhytterapiamuotoisia tai nopeita interventioita, joilla pystytään ennaltaehkäisemään poissaoloja ja palauttamaan työkykyä nopeammin ja ehkäisemään myös pitkittymistä tai jopa työkyvyttömyyttä.

Erityisesti olen tietysti huolissani nuorista. Meillä, verrattuna muihin Pohjoismaihin, myönnetään enemmän työkyvyttömyyseläkkeitä jo nuorille, ja syynä on mielenterveyden kuormitus. Näihin pitäisi pystyä puuttamaan, tietysti myös eri kohderyhmät huomioiden. Hallitusohjelma tunnistaa myös ikääntyvämmät [Puhemies koputtaa] työntekijät hyvin, ja viemme näitä uudistuksia eteenpäin hyvällä sykkeellä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Välikysymys nuorten tulevaisuudesta

Välikysymys VK 2/2023 vp

Välikysymyksen esittäminen

Puhemies Jussi Halla-aho: Välikysymyksen esittämistä varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Edustaja Nasima Razmyar ja 60 muuta edustajaa ovat tehneet välikysymyksen VK 2/2023 vp nuorten tulevaisuudesta. Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle. — Edustaja Razmyar, olkaa hyvä.

Nasima Razmyar luki välikysymystekstin.

Työjärjestyksen mukaisesti välikysymys lähetettiin keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 43/2023 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 4/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 4/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Strandman, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.16 Jaana Strandman ps: Arvoisa herra puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia siirtymätasausten tietojen oikaisun ja laskuvirheen korjaamiseksi. Hyvinvointialueet kipuilevat talousvaikeuksissa. Rahoitusmallissa, jota nyt on noudatettu hyvinvointialuelain mukaan, on ollut valuvikoja. Nykyhallitus on ryhtynyt ripeästi korjaamaan tilannetta.

Eri hyvinvointialueilla on ollut erilaisia tilanteita. Eriarvoisessa asemassa ovat olleet ne hyvinvointialueiden kunnat, joissa palkkaharmonisointi on toteutettu kuntayhtymämuodossa jo ennen uudistusta. Näiden kuntien valtionosuudet ovat pienenemässä pysyvästi, ja kuntien talous tulee sakkaamaan. On äärimmäisen tärkeää, että hyvinvointialueiden rahoituksen myöntäminen ja maksaminen perustuvat oikeisiin tietoihin ja että tiedossa olevat virheet voidaan korjata mahdollisimman nopeasti ja joustavasti tilanteissa, joissa niillä on vaikutusta hyvinvointialueiden rahoitukseen.

Hyvinvointialueilta saaduissa lausuntopalautteissa pidetään tärkeänä, että rahoituspohja määritellään mahdollisimman tarkasti ja kuntien sekä hyvinvointialueiden erilaisiin kirjaustapoihin kiinnitetään huomiota. Selvitykset osoittavat, että kuntien raportoimat tiedot eivät kaikilta osin vastaa palvelujen järjestämisen yhden vuoden kustannuksia vaan eräät kertaluonteiset ja takautuvat kustannukset saattavat vääristää siirtolaskelmaa. Nämä kustannukset tulee oikaista laskelmissa, jotta hyvinvointialuekohtainen siirtymätasaus vastaa kuntien toteutuneita kustannuksia vuositasona.

Olisikin perusteltua, että kunnat ja hyvinvointialueet tarkistaisivat vielä yhteistyössä vuoden 2022 tiedot ja niiden raportoinnin, esimerkiksi tuki- ja ateriapalvelujen siirtyneen henkilöstön ja oppilas- ja opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien palkkakustannukset, kuntouttavan työtoiminnan kustannukset ja kiinteistöjen vuokratkustannukset. Oikaisu tulevat kasvattamaan koko maan hyvinvointialueiden rahoituspohjaa 212 miljoonalla eurolla, ja tämä tullaan huomioimaan täydentävässä talousarviossa.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on myös perusteltua tarkastella eri hyvinvointialueiden ominaispiirteitä rahoituksen suhteen. Otetaan esimerkiksi Etelä-Savon hyvinvointialue, jonka erityispiirteenä muihin hyvinvointialueisiin nähden on saaristaisuus ja runsas vapaa-ajanasukkaiden määrä sekä voimakkaasti ikääntyvä väestö. Nämä tuovat Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouteen sekä pelastustoimeen erityisiä haasteita, jotka tulee jatkossa rahoituksen osalta huomioida.

Etelä-Savossa on noin 46 500 vapaa-ajanasuntoa. Väestö tuplaantuu kesäkuukausina olleen noin 250 000 ihmistä. Mökkeilyyn käytetty aika on pidentynyt yli 103 vuorokauteen.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

Etelä-Savon hyvinvointialue käyttää ison osan saamastaan rahoituksesta ja palveluverkosta muun muassa pääkaupunkiseudun asukkaiden palveluun. Ikäperusteinen rahoitus kohtelee Etelä-Savoa ankarasti. Palvelutarpeemme ei vähene, mutta nykyisen rahoitusmallin perusteella saamme jatkossa vähemmän rahaa. Soten ja pelastustoimen rahoitus toimii oikeudenmukaisesti, mitä paremmin se noudattaa tarvevakiointia ja ottaa itäisen Suomen erityispiirteet huomioon.

Ehdotetut muutokset ovat tarkoituksenmukaisia, kannatettavia ja tarpeellisia. Nyt on tärkeää, että tämä lakiehdotus saadaan voimaan mahdollisimman pian, jotta tätä voidaan soveltaa tämän vuoden lopussa tehtävään siirtymätaustien tarkistamiseen ja huomioida vuoden 2024 rahoituspäätöksissä.

Arvoisa puhemies! Loppuun on hyvä vielä sanoa, että jokainen hyvinvointialue joutuu tarkastelemaan, miten palvelut saadaan tuotettua mahdollisimman tehokkaasti ja kustannusten nousua hilliten. Tämä vaikea mutta välttämätön työ hyvinvointialueilla vaatii myös tarkastelua, miten muilla hyvinvointialueilla toimintamalleja kehitetään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

17.20 Mira Nieminen ps: Arvoisa puhemies! Pidän puheenvuoron eduskuntaryhmän valiokuntavastaavana asiassa, jossa valiokunta on antanut mietinnön hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muutoksista, jotka koskevat hyvinvointialuekohtaisia siirtymätasauksia, vääristävien tietojen oikaisua sekä laskuvirheen korjaamista.

Siirtymätasauksella tasataan hyvinvointialueiden laskennallisesta rahoitusmallista aiheutuva muutosta suhteessa tehtävistä aiemmin vastanneiden alueen kuntien toteutuneisiin kustannuksiin. Siirtymätasaukset tarkistetaan vuonna 2023 kuntien vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella. Lisäksi lakiin ehdotetaan uutta pykälää laskuvirheen korjaamisesta. Valtiovarainministeriö voisi itse tai hakemuksen perusteella korjata laissa tarkoitetuissa päätöksissä ja päätösten perusteena olevissa tiedoissa olevan laskuvirheen. Selvät virheet voitaisiin siten korjata joustavasti ja nopeasti.

Arvoisa puhemies! Ehdotetut muutokset ovat kannatettavia, ja uudistuksia tarvitaan. Tämä kävi ilmi myös lausuntokierroksen palautteista, joissa hyvinvointialueet kannattivat yleisesti ehdotettuja muutoksia ja pitivät niitä hyvinä ja perusteltuina. Lausunnoissa korostettiin sekä kuntien että hyvinvointialueiden näkökulmasta olevan tärkeää, että siirtyviin kustannuksiin perustuva rahoituspohja määritellään mahdollisimman oikein. Muun muassa alueiden oikeudenmukaisen kohtelun ja hyvän hallinnon näkökulmasta myös havaitut virheet on perusteltua voida korjata ketterästi ja viipymättä.

Oikaisun myötä siirtymätasaukset vastaavat paremmin kunnilta siirtyvää todellista yhden vuoden kustannusta. Siirtymätasauksien tietojen oikaisu kasvattaa 31.8.2023 julkaistun siirtolaskelmaluonnoksen mukaan erityisesti Pohjois-Pohjanmaan, Päijät-Hämeen ja Kainuun hyvinvointialueiden siirtymätasauksia. Lisäksi oikaisun kommentoinnin perusteella ja laskelmiin tehtyjen korjauksien myötä myös Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen siirtymätasausvähennys pienenee. Siirtymätasauksien perusteena olevien kustannustietojen oikaisu vähentävät uusimpien laskelmien mukaan kuntien vuoden 2021 kustannuksia 8 miljoonaa euroa ja lisäävät vuoden 2022 kustannuksia 212 miljoonaa euroa mainittujen vuosien tilinpäätöstietoihin verrattuna. Koska hyvinvointialueiden koko maan tason rahoituspohja määritellään vuoden 2022 siirtyvien kustannuksien perusteella, kasvattaa oikaistujen erien huomioon ottaminen hyvinvointialueiden rahoitusta kokonaisuudessaan 212 miljoonaa eu-

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

roa. Voimassa olevan lain mukaisesti siirtolaskelmassa oikaistavat takautuvat palkkaharmonisaatiokustannukset lisäävät vuoden 2021 tilinpäätöstietojen mukaisia nettokustannuksia 5,1 miljoonaa euroa ja vähentävät vuoden 2022 kustannuksia 13,8 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Virheiden korjaaminen on hyvää hallintoa, ja onkin perusteltua, että lain 35 §:n 6 momentin sääntelyä ehdotetaan täydennettäväksi niin, että tarkistuksen yhteydessä voidaan oikaista myös merkittävästi toteutuneita kustannuksia vääristävät kunnan yksittäiset tilinpäätöstiedot. Hyvinvointialueiden rahoituksen tulee toimia niin, että hyvinvointialueiden rahoitus vastaa kunnista ja kuntayhtymistä siirtyneitä toiminnan kaikkia ja tosiasiallisia kustannuksia.

Hallintovaliokunta kiinnitti huomiota myös siihen, että hyvinvointialueuudistukseen liittyvä kustannusten laskentamalli jättää muiden alueiden kuntiin nähden pysyvästi eriarvoiseen asemaan niiden alueiden kunnat, joissa palkkojen harmonisointi on jo toteutettu ennen uudistusta vapaaehtoisesti. Tällaisten vapaaehtoisesti kuntayhtymämuodossa palkkaharmonisaation toteuttaneiden kuntien valtionosuudet ovat pienenemässä pysyvästi ja kuntien toimintakyky tätä kautta vaarantuu. Valiokunta katsookin yhteisesti mietinnössään, että mainittu epäkohta on pyrittävä korjaamaan mahdollisimman pian.

On huomioitava, että hyvinvointialueet ovat erilaisissa vaiheissa uudistuksen jälkeen. Alueille tuleekin antaa nyt toiminta- ja sopeutumisrauha. Luotan, että alueilla on vahvaa osaamista ja tahtotilaa päästä taloudellisesti tasapainoon. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna, olkaa hyvä.

17.25 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa puhemies! Tulen Pohjois-Karjalasta, jossa Siun sote, eli sosiaali- ja terveyspalvelut, toteutettiin kuntayhtymänä etupainotteisesti jo ennen hyvinvointialueen perustamista. Palkkojen vapaaehtoinen harmonisointi jo ennen hyvinvointialueen perustamista on nykyisellä laskentamallilla jättämässä alueemme kunnat pysyvästi eriarvoiseen asemaan. Näen ihan käytännössä myös kuntapäätäjänä, mitä tuskaa tämä aiheuttaa kunnille. Suuri kysymys kuitenkin on, kuinka tämä tulee näkymään kuntalaisten palveluissa eri puolilla Suomea. Tämä vääryys on korjattava.

Haluan kiittää valiokuntaa siitä, että tämä esille nostamani huoli nostettiin myös valiokuntamme mietintöön. Pallo on nyt hallituksella.

Arvoisa puhemies! Keskustan valiokuntaryhmä pitää olennaisena, että hallituksen esityksessä tarkoitetut niin sanotut sote-siirtolaskelmat ovat oikein sekä tuottavat oikeudenmukaisen lopputuloksen niin hyvinvointialueen kuin sen alueella sijaitsevien kuntien näkökulmasta. Muistutamme, että kunnille jää sote-uudistuksen jälkeen keskeisiä ihmisten peruspalveluihin liittyviä lakisääteisiä velvoitteita, joiden riittävästä rahoituksesta vastaa kulloinkin hallitus niin sanotun rahoitusperiaatteen nojalla. Siksi hyvinvointialueen ja kuntien rahoitusmuutosten vaikutuksia tulee tarkastella aina rinnakkain ja aina samanaikaisesti.

Hallituksen esityksen vakava ongelma on, että siihen sisältyvä, hyvinvointialueiden rahoitukseen liittyvä laskentamalli jättäisi sote-uudistuksen edelläkävijäalueet pysyvästi eriarvoiseen asemaan ja uhkasi näin jopa koko alueen toimintakykyä. Kysymys liittyy palkkaharmonisaatioon, joka jokaisen hyvinvointialueen tulee tehdä. Hallituksen esittämässä laskentamallissa niillä hyvinvointialueilla, jotka ovat lähteneet viimeisimpänä ja vasta lain velvoittamana uudistamaan, palkkaharmonisointi tapahtuisi valtion rahoituksella. Sen sijaan niissä edelläkävijäorganisaatioissa, jotka ovat jo vuosia sitten toteuttaneet sote-uudis-

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

tuksen vapaaehtoisesti sote-kuntayhtymäpohjalta palkkaharmonisaatioineen, lankeaa se lasku kuntayhtymien omistajakunnille. Tämä pienentäisi kunnan valtionosuutta valtionosuusperiaatteeseen sisältyvän muutosrajoittimen kautta myös uudistuksen jälkeen vääristäen pysyvästi kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien laskentapohjaa. Esimerkiksi Pohjois-Karjalan kuntien kannalta aiemmin ennakoimattomien, vuodelle 22 kohdistuvien sote-palkkaharmonisaatiosta johtuvien kustannusten vaikutus on arviolta 24 miljoonaa euroa. Pohjois-Karjalan kaltainen tilanne on realisoitumassa myös muilla vapaaehtoisten kuntayhtymien alueilla.

Arvoisa puhemies! Hallituksen laskentamallista seuraisi se, että hyvinvointialueiden kunnat olisivat eriarvoisessa asemassa riippuen siitä, onko palkkaratkaisut tehty ennakkoon vai tehdäänkö ne vasta sote-uudistuksen voimaantulon jälkeen. Emme pidä oikeudenmukaisena sitä, että ahkeruudesta ja oma-aloitteisuudesta sakotettaisiin mutta vastustamisesta ja hitaudesta palkittaisiin. Muistutamme myös, että sote-uudistuksen tekeminen vei valtiovalalta aikaa kolme vaalikautta ja noin 15 vuotta, jolloin kaikilla alueilla ei ollut mahdollisuutta enää jäädä odottamaan, vaan asioita oli pakko päättää tehdä itse. Kuntien sekä hyvinvointialueiden yhdenvertainen kohtelu edellyttää, että palkkaharmonisoinnin kustannukset poistettaisiin kokonaisuudessaan uudistuksen kuntakohtaisista siirtolaskelmista.

Arvoisa puhemies! Me tulemme seuraamaan tilannetta ja vaadimme, että hallitus korjaa tilanteen ja kohtelee kuntia yhdenvertaisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

17.29 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Todellakin hyvinvointialueet ovat aloittaneet nyt vaikeissa olosuhteissa, ennustettua paljon vaikeammissa itse asiassa, johtuen tästä merkittävästä kansainvälisestä inflaatiosta, johtuen sote-palkkaratkaisusta — siis muun muassa hoitajien palkkoja aivan oikeudenmukaisesti korotetaan — johtuen kasvaneista ostopalvelukustannuksista ja toimitilakustannuksista. Hyvinvointialueista moni on tällä hetkellä hyvin pahassa rahapulassa. Ja on aivan selvää, että kaikkien eri välineiden, joilla valtio hyvinvointialueiden toimintaa ja tätä käynnistymisvaihetta voi tukea, pitää olla parhaassa mahdollisessa iskussa.

Nyt näyttää kuitenkin huolestuttavasti siltä, kuten tässä edustaja Räsänen hyvässä puheenvuorossa edellä kuulin, että tämä hyvinvointialueiden rahoituksesta annettu laki johtaa ongelmiin hyvinvointialueilla. Ja sen lisäksi sitten moni kunta on nyt tästä laskentamallista johtuen joutunut vaikeaan tilanteeseen, ja katsomme, että tämä 24 miljoonan euron vaje, joka on syntynyt, pitää ilman muuta tulevassa valtion talousarvioehdotuksessa ensi vuodelle korjata.

Hyvinvointialueet tarvitsevat nyt työrauhaa, jotta tämä toiminta saadaan kunnolla käyntiin. Hyvinvointialueet tarvitsevat nyt vapautta kehittää omia perustoimintojaan — ihmisten parempaa hoitoonpääsyä, joustavampia palveluketjuja —, eivät uhkaa siitä, että rahoitus merkittävästi pienenee. Ja tämä työrauha minun mielestäni pitää hyvinvointialueille nyt suoda.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

17.31 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Hallintovaliokuntaa voi kyllä kiittää hyvin laaditusta mietinnöstä ja näiden konkreettisten haasteiden ratkaisemisesta näiltä osin, jotka nyt liittyvät tähän rahoituslakiin, ja siltä osin varmasti moni hyvinvointialuekin tervehdii sitä ilolla, että näissä kyseessä olevissa asioissa nyt hieman tämä rahoitusjärjestelmä muuttuu myös oikeudenmukaisemmaksi näiden korjausten jälkeen.

Mutta, arvoisa puhemies, valitettava tosiasiahan on, että monen hyvinvointialueen osalta kyllä tulevaisuus aika sumuiselta näyttää. Keskeinen syyhän liittyy nimenomaan tähän rahoituslakiin ja siihen, että tässä hyvinvointialueiden alkuvaiheessa tapahtuu tällainen rahoituksen rytmihäiriö, joka siis liittyy siihen, että niitä kustannuksia, jotka hyvinvointialueille ovat siirtyneet, ei ole kyetty arvioimaan valtakunnan tasolla, saati alueilla, täysimääräisesti. Toisaalta tämä johtaa siihen, että vastaava tulorakenne, joka tähän järjestelmään on luotu, ei kykene kattamaan niitä siirtyneitä kustannuksia, minkä johdosta meillä todella on tilanne, että tämän vuoden osalta arvioidaan, että hyvinvointialueiden yhteenlaskettu alijäämä on jopa yli miljardi euroa.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueiden osaltahan haaste syntyy siitä, että kun jo lähtövaiheessa tämä rahoitus on näinkin mittavasti alijäämäinen, niin vastaavasti sitten taas rahoituslaki edellyttää, että jokainen hyvinvointialue viimeistään vuoden 26 loppuun mennessä saa oman taloutensa tasapainoon — puhutaan siis tästä alijäämän kattamisvelvollisuudesta. Senpä takia ymmärrän hyvin sen tuskan, mitä nyt monella hyvinvointialueella juuri tällä hetkellä koetaan, kun siellä valmistaudutaan laatimaan ensi vuoden talousarvioita, jossa myös nämä taloussuunnitelmakauden vuodet 25 ja 26 tulee käydä lävitse, ja yritetään ratkaista tätä yhtälöä ja saada se oman alueen talous jotenkin tasapainoon.

Senpä takia, arvoisa puhemies, olisi syytä, että kun tätä rahoituslakia nyt näiltäkin osin on tarkistettu, tarkistamista jatkettaisiin, ja kehottaisin kyllä hallitusta pohtimaan niitä elementtejä, joilla voitaisiin helpottaa hyvinvointialueiden tilannetta, antaa hyvinvointialueille lisää aikaa luoda työrauha, eli pidennettäisiin tätä alijäämän kattamisvelvollisuutta tai asetettaisiin se alkamaan vasta vuodesta 25, joka tosiasiallisesti tässä rahoitusjärjestelmässä on hyvinvointialueiden osalta se vuosi nolla. Yksi mahdollisuus toki on myös sen pohtiminen, että kun joka tapauksessa tätä hyvinvointialueiden rahoitusta jälkikäteistarkistetaan vuonna 25, olisiko mahdollista tästä jälkikäteistarkistuksesta itse asiassa joku osa maksaa jo ensi vuonna, kun tämän vuoden tilinpäätökset vahvistetaan. Tältä osin näillä toimenpiteillä voitaisiin luoda todella se työrauha hyvinvointialueille ja mahdollisuudet kehittää sitä omaa toimintaa, ja uskon sen olevan meidän kaikkien tavoite yli hallitus—oppositio-rajoiden.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

17.34 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos hallintovaliokunnalle kattavasta mietinnöstä ja asian perusteellisesta käsittelystä. Hyvinvointialueitten rahoitus puhuttaa täällä ihan liian vähän ottaen huomioon sen vakavan tilanteen, joka on alueilla. Täälläkin aika monessa keskustelussa hallituksenkin puolelta tulee viittauksia siihen, että hyvinvointialueet hoitaa — kun nyt tänäänkin keskusteltiin vaikka näistä koronarokotuksista, niin hallituksen puolelta vastattiin näin. Todellisuudessa tulee tästä mieleen, että onko hallituksella se tilanneymmärrys ihan ajan tasalla, koska se tunnelma, jossa hyvinvointialueilla näitä talousarvioita valmistellaan, on kyllä sellainen, että siellä nimenomaan on iso paine sille, että aletaan karsia palveluista. Ja on varmasti hyvin vaikeaa siellä alueella reagoida

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

sitten vaikka koronatartuntojen lisääntymiseen tai tällaiseen, ja siitä on kyllä erittäin suuri huoli. Yksi aluevaltuutettu tuolta omalta alueeltani sanoitti tätä hyvin ja puhui jopa ”maailmanlopun tunnelmasta”. Eli siis pelko on kyllä alueilla, että tämä koko järjestelmä on romahtamassa.

Meidän pitäisi samanaikaisesti pystyä houkuttelemaan alalle myös lisää työntekijöitä, ja kun näkymä on näin hankala, on kyllä syytä olla huolissaan siitä tulevaisuudesta. Ja kuitenkin mielestäni, jos nyt tätä rahoitustasoa ei nosteta ja tätä rahoitusmallia ei muokata oikeudenmukaisemmaksi, ollaan kyllä hukkaamassa se mahdollisuus, jonka tämä sote-uudistus olisi parhaimmillaan tuonut. Keskiössähän siinä pitäisi olla tieto vaikuttavista toimista ja tutkittu tieto sekä ne kokemukset, joita on niillä alueilla, joissa jo vapaaehtoisesti aiemmin on tätä uudistusta toteutettu. Esimerkiksi omalla kotiseudullani Etelä-Karjalassa on siis kaikista pisimpiä kokemuksia tästä integroidusta palvelujärjestelmästä, ja siellähän on saatu hyvin vaikuttavaa tulosta siitä, että samanaikaisesti on pystytty hillitsemään kustannuskehitystä ja myöskin parantamaan palveluitten laatua, luomaan semmoisia hoitopolkuja, joissa se asiakas on keskiössä. Ja nyt kuitenkin sen kokemuksen perusteella se ei ole mahdollista, jos siinä alkuvaiheessa ei ole rahaa ja väljyyttä niihin kehitystoimiin. Nyt olisi syytä ottaa vakavasti tämä viesti, että ollaan vaarantamassa koko se mahdollisuus, että tämä meidän sote-järjestelmän tulevaisuus voitaisiin turvata ja saada näitä hyviä toimia.

Sen lisäksi edustaja Räsänen tässä hyvin kuvasi sitä, että nyt sitten vielä näitä mallioppilaita, jotka ovat näitä hyviä toimia edelläkävijöinä toteuttaneet, ollaan tässä rahoitusmallissa pahimmillaan rankaisemassa. On jotenkin vaikea ymmärtää, miksi se olisi järkevää. Ja kyllä nyt on erittäin tärkeätä ottaa vakavasti tämä viesti tästä rahoituksen jälkeensä jääneisyydestä, ja ihan merkittävästi tarvitaan lisärahoitusta sinne, jotta palvelun tarpeeseen voidaan vastata. Mutta sen lisäksi se rahoitus on välttämätöntä myös näitten kehitystoimien kannalta, ja olisi tärkeätä, että pystyttäisiin ottamaan käyttöön kaikki se tieto niistä vaikuttavista kehitystoimista, joka kuitenkin on olemassa. Meillä on aika paljon kokemusta ja tietoa niistä ympäri Suomea, mutta jotta ne pystytään toteuttamaan, tarvitaan siihen panostuksia. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 43/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle työeläkelakien ja maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 27/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 7/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 27/2023 vp sisältyvien 1.—8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

6. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus vuodelta 2022

Kertomus K 4/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 2/2023 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 2/2023 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Puisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.39 **Sakari Puisto ps** (esittelypuheenvuoro): Hyvä puhemies! Käsittelyssä on talousvaliokunnan mietintö Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomuksesta vuodelta 2022, ja esittelen mietinnön.

Sitran toiminta perustuu lakiin Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta. Lain 2 §:n mukaan Sitran tavoitteena on edistää Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä, talouden määrällistä ja laadullista kasvua sekä kansainvälistä kilpailukykyä ja yhteistyötä toimimalla erityisesti sellaisten hankkeiden toteuttamiseksi, jotka vaikuttavat kansantalouden voimavarojen käyttöä tehostavasti tai tutkimuksen ja koulutuksen tasoa kohottavasti taikka jotka selittävät tulevaisuuden kehitysvaihtoehtoja. Hallinnollisesti Sitra on lain 1 §:n mukaan eduskunnan vastattavana oleva itsenäinen julkisoikeudellinen rahasto, jonka hallintoa valvoo ja jonka toimintaperiaatteista päättää eduskunnan valitsema hallintoneuvosto.

Sitra on määritellyt olevansa ei ainoastaan ajatuspaja, ”think tank”, vaan ”think, do and connect tank”, siis ajatushautomo, kokeilujen edistäjä ja yhteistyöalusta. Sitra tuottaa tietoa tulevaisuuden kehityssuuntien ennakointia varten, rahoittaa ja toteuttaa kokeiluja yhteistyökumppaneiden kanssa ja tuo yhteen ihmisiä ja organisaatioita.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä Sitran itsenäistä ja omaleimaista roolia, joka ei suoraan rinnastu tutkimuslaitoksiin ja yliopistoihin vaan jossa korostuu ennakoinnin, ratkaisujen etsimisen ja erityisesti kokeilujen ja pilottien merkitys. Viime vuosien aikana on entisestään korostunut myös tarve vastata nopeisiin ja vaikeasti ennakoitaviin toimintaympäristön muutoksiin.

Arvoisa puhemies! Sitran nykyinen strategia tuli voimaan 1.1.2021. Strategia on luonteeltaan jatkuvasti päivittyvä, ja sen tavoitteet ja työ jäsenyivät viidelle osa-alueelle: kestävyysratkaisut, reilu datatalous, demokratia ja osallisuus, ennakointi sekä yhteiskunnallinen koulutus. Talousvaliokunta pitää Sitran työn painopisteitä kattavina ja ajankohtaisina. Nopeasti muuttuvassa ajassa keskeiseksi muodostuu kyky ennakoida, reagoida ja suunnata työtä strategisten painopisteiden sisällä esimerkiksi akuutteihin kriiseihin tai yhteiskunnallisiin murroksiin vastaamiseksi. Tämä mahdollistaa tiedon tuottamisen ja ratkaisuvaihtoehtojen tarjoamisen yhteiskunnallisen päätöksenteon tueksi. Esimerkki tällaisesta konkreettisesta toimesta on vuosien 22—23 energiakriisin vastaamiseksi Sitran aloitteesta käynnistynyt Astetta alemmas -energiansäästökampanja. Samalla rahoitettiin ja edistettiin myös dataan perustuvia energiansäästöratkaisuja.

Yksi Sitran keskeisistä teemoista on datatalous, jonka osalta vuonna 2022 Sitran johdolla laadittiin reilun datatalouden kansallinen tahtotila. Keskeisenä tavoitteena on löytää

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

Suomen kilpailukykyä vahvistavia ratkaisuja julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyössä. Talousvaliokunnan kuulemisessa keskeiseksi datatalouteen ja laajemminkin yhteiskunnallisiin muutoksiin kytkeytyväksi teemaksi on tunnistettu myös muun muassa tekoälyyn liittyvät kysymykset.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Sitra määrittää myös tulevat työnsä painopisteet itsenäisesti ja rohkeasti. Ajatuspajan, kokeilujen ja yhteistyön luonteeseen kuuluu myös mahdollisuus epäonnistua. Tämä vaihtoehto on hyväksyttävä, ja Sitra on luonteeltaan poikkeuksellinen toimija, jolla on itsenäisyytensä ja taloudellisen kantokykynsä vuoksi myös mahdollisuus monia muita toimijoita laajempaan riskinottoon. Tämä edellyttää toisaalta vastapainokseen toiminnan vastuullisuutta, avoimuutta ja vaikuttavuuden arviointia.

Arvoisa puhemies! Sitran toiminta rahoitetaan sijoitusomaisuudesta kertyvillä tuotoilla. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että tarkastelun kohteena oleva vuosi 2022 oli sijoitusten tuoton ja markkina-arvon kannalta negatiivinen. Tähän on vaikuttanut sijoitusmarkkinoiden poikkeuksellinen tilanne, jossa sekä osake- että korkomarkkinat tuottivat yleisesti tappiota. Lisäksi Sitra tilitti Valtiokonttorille viimeisen, 66,7 miljoonan euron erän kertapanostuksesta suomalaisten yliopistojen pääomiin. Maksu rahoitettiin pääosin korkosijoitusten myynnillä.

Arvoisa puhemies! Sitran vaikuttavuustyön suunnittelun lähtökohtana on, että sen työn vaikuttavuutta ja hyötyjä voitaisiin todentaa. Arviointi nojaa kansainvälisesti tunnettuihin standardeihin, normeihin ja kriteereihin. Tulevaisuustyön vaikuttavuuden arviointiin liittyy sisäänrakennettu vaikeus: yhteiskunnalliset muutokset vaativat aikaa, ja samalla Sitran työn tulokset näkyvät usein vasta vuosien päästä. Tältä kannalta talousvaliokunta pitää tärkeänä erottaa vaikuttavuuden arvioinnissa toisaalta projektikohtainen, tehtävään työhön liittyvä arviointi ja toisaalta tavoiteltuun yhteiskunnalliseen muutokseen liittyvä arviointi. Siinä, missä ensin mainitussa tarkastellaan konkreettisesti projektissa tarvittavia resursseja ja mittavaa tehtyä työtä, jälkimmäinen keskittyy projektilla tavoiteltujen vaikutusten ja pidemmän aikavälin vaikuttavuuden ja muutoksen tarkasteluun. Työn vaikuttavuuden arvioinnissa on keskeistä huomioida nämä kaikki osa-alueet.

Toiminnan vaikuttavuuden tarkastelun kannalta keskeistä on myös toiminnan ulkoinen ja riippumaton arviointi. Seuraava Sitran toimintaa laajasti kokoava arviointi tehdään vuosina 2023—2024. Edellinen kokoava arviointi toteutettiin vuonna 2019. Talousvaliokunta pitää sekä kokoavaa että jatkuvaa hankkeiden tasolla tapahtuvaa arviointia Sitran toiminnan uskottavuuden ja hyväksyttävyyden kannalta tärkeänä.

Talousvaliokunta on aiemmin Sitran toimintakertomusta koskevissa mietinnöissään pitänyt tärkeänä, että Sitra osallistuu sekä EU:n että kansallisen tason keskusteluun tarjoamalla myös konkreettisia, muun muassa kokeilujen ja pilottihankkeiden kautta löytyviä, esimerkkejä parhaista käytännöistä ja nostamalla esiin esimerkiksi sääntely-ympäristöön liittyviä epäkohtia, jotka vaikeuttavat ratkaisujen löytämistä Sitran työn keskeisillä osa-alueilla. Tältä kannalta talousvaliokunta pitää myönteisenä Sitran asiantuntemuksen entistä laajempaa hyödyntämistä EU-vaikuttamisessa. Talousvaliokunta korostaa edelleen Sitran työn hyödyntämistä päätöksenteon eri tasoilla. Samalla Sitran työn vaikuttavuutta myös Suomen eri alueilla on syytä edistää.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 4/2023 vp. johdosta. Mietintö on yksimielinen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

17.46 Jaana Strandman ps: Arvoisa herra puhemies! Käsitlemme Sitran eli Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toimintakertomusta vuodelta 2022. Sitran tehtävänä on Suomen vakaus ja tasapainoinen kehittäminen, talouden määrällinen ja laadullinen kasvu sekä tulevaisuuden kehitysvaihtoehtojen kartoittaminen. Edustaja Puisto talousvaliokunnan puheenjohtajana toi erinomaisesti esille Sitran merkittävän työn.

Sitran toimintakertomusta lukiessani yksi erityinen osa-alue on mielestäni tärkeä, ja se on kiertotalous. Kiertotalous on kriittinen osa Suomen ja Euroopan huoltovarmuuden sekä omavaraisuuden kannalta. Yhteiskunnan sähköistyminen ja automatisoituminen vaativat huomattavan määrän raaka-aineita ja erityisesti niin sanottuja harvinaisia raaka-aineita. Näitä harvinaisia raaka-aineita tuotetaan pääosin muualla kuin Euroopassa ja erityisesti Kiinassa. Joidenkin arvioiden mukaan Kiina tuottaa jopa 70 prosenttia kaikista maailman harvinaisista raaka-aineista ja Eurooppa sen sijaan ei tuota juuri ollenkaan. Onkin erityisen tärkeää, että Euroopassa ja Suomessa saadaan kiertotalous toimimaan, jotta nämä yhteiskunnan kannalta välttämättömät harvinaiset raaka-aineet pysyvät Suomessa ja Euroopassa. Kiertotalous laskee riippuvuutta Kiinasta ja senkaltaisista valtioista. Suomelle ja Euroopalle tulikin jo fossiilisten polttoaineiden osalta karu herätys todellisuuteen, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Hyökkäystä ennen vakuutelimme itsellemme, ettei fossiilisia polttoaineita voi käyttää poliittisena vipuvartena. Tämä ajatus oli kuitenkin täyttä harhaa.

Arvoisa puhemies! Me emme halua saattaa Suomea sekä Eurooppaa samanlaiseen riippuvuussuhteen alaisuuteen, mitä näimme fossiilisten polttoaineiden osalta. Tästä syystä kiertotalous ja eritoten harvinaisten raaka-aineiden pitäminen Suomessa ja Euroopassa on keskeistä kehityksen ja eritoten huoltovarmuuden kannalta.

Haluan vielä huomauttaa yhdestä seikasta liittyen Sitran toimintakertomukseen. Sitran toiminnassa tuotiin esiin lukuisia tulevaisuuden kannalta keskeisiä asioita, kuten digitalisaatio ja demokratian kehittäminen, tässä muutamia mainitakseni. Kuitenkin nämä kaikki tulevaisuudennäkymät ovat toissijaisia, jos ihmiset eivät koe tulevaisuutta mielekkäänä. Suomalaisten kyky sietää nyky-yhteiskuntaa ja maailman kehitystä on laskenut dramaattisesti. Ahdistus, masennus ja mielenterveyden ongelmat lisääntyvät vuosi vuodelta. Onkin erityisen tärkeää näiden tulevaisuusprojektien osalta miettiä, mitä varten me sitä tulevaisuutta luodaan, ja onko se todellakin optimaalinen tulevaisuudenkuva, jos ihmiset kärsivät päivä päivältä enemmän. Onko esimerkiksi digitalisoituminen ja mobiililaiteteknologia hyvää kehitystä ihmisen itsensä kannalta?

Arvoisa puhemies! Kehitys kehittyy ja yhteiskunta menee eteenpäin. Tärkeintä on kuitenkin luoda yhteiskunta ja ympäristö, jossa mahdollisimman moni voi aidosti hyvin. Mielestäni näissä tulevaisuusprojekteissa loikataan liian korkeisiin tavoitteisiin ilman, että perusasiat ovat kunnossa. Liikunnan vähäisyys, ruokailutottumusten huonontuminen, sosiaalisen median käytön räjähdysmäinen lisääntyminen sekä näiden mukana tulleet mielenterveyden haasteet ovat vakava ongelma. Näihin on pakko puuttua tiukasti ja nopeasti, jotta näillä Sitran toimintakertomuksessakin mainituilla tulevaisuuden toimilla olisi merkitystä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

17.50 Janne Jukkola kok: Arvoisa puhemies! Sitra on omistautunut vaikuttavuustyölle ja sen suunnittelulle, joka perustuu siihen, että sen työn tuloksia ja hyötyjä voidaan mitata ja todentaa. Tämä on keskeistä, kun tarkastelemme yhteiskunnallisia investointeja ja nii-

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

den oikeudenmukaista hyödyntämistä. Yhteiskunnalliset muutokset vaativat aikaa, ja niiden vaikutukset voivat näkyä vasta vuosien päästä. Talousvaliokunta on ottanut tämän huomioon, ja raportissa korostetaan projektikohtaisten ja yhteiskunnallisten arviointien eroa. Lisäksi on tärkeää, että toiminnan vaikuttavuutta arvioi ulkopuolinen riippumaton taho. Tämä takaa toiminnan avoimuuden ja uskottavuuden myös tulevaisuudessa. Seuraava laaja arviointi Sitran toiminnassa tehdään vuosina 23 ja 24.

Arvoisa puhemies! Sitra osallistuu aktiivisesti EU:n ja kansallisen tason keskusteluihin tarjoten käytännön esimerkkejä ja tunnistaen sääntelyyn liittyviä haasteita. Esimerkiksi Astetta alemmas -ohjelma vastaa osaltaan energiakriisin tuottamiin haasteisiin ja samalla parantaa Suomen huoltovarmuutta. Suomelle panostukset EU-hankkeisiin ja asiantuntemuksen laajempaan hyödyntämiseen ovat tervetulleita. Sitra on osoittanut olevansa merkittävä vaikuttaja yhteiskunnallisten muutosten ja kestävä kehityksen edistämiseksi. Sen pyrkimys vaikuttavuuden ja hyötyjen todentamiseen sekä aktiivinen osallistuminen päätöksentekoon ovat erittäin arvokkaita. Suomi tarvitsee Sitran kaltaisia toimijoita, jotka tukevat yhteiskunnallista päätöksentekoa tässä haastavassa maailmantilanteessa. On hienoa, että työtä hyödynnetään päätöksenteon eri tasoilla, ja talousvaliokunta näkee Sitran itsenäisen päätöksenteon tärkeänä. Ei ole epäilystäkään siitä, kuinka tärkeä ja keskeinen toimija Sitra on yhteiskunnallisissa muutoksissa niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lintilä, olkaa hyvä.

17.53 Mika Lintilä kesk: Arvoisa herra puhemies! Näin Sitran hallintoneuvoston puheenjohtajana pari sanaa.

Ensinnäkin kiitokset talousvaliokunnalle ja talousvaliokunnan puheenjohtajalle hyvästä työstä ja selkeästä esittelystä. Kyllähän Sitra on suomalaisen tutkimuksen ja, voisiko sanoa, eteenpäin katsomisen yksi kruununjalokivi, jota meidän tulee vaalia. Me olemme nähneet sen, että viime vuodet ovat olleet yllätysten aikaa, ja Sitran tehtävä on nimenomaan hakea niitä näkökulmia, joilla näihin yllätyksiin — sen mukaan kuin se on mahdollista — voidaan yleensä varautua. Se on tietysti Sitran päätehtäviä, ja se, että me pystymme luomaan kuvaa siitä, mikä on Suomi 2040—2050, on tietysti Sitran tehtävä, ja siinä Sitra on verrattain hyvin onnistunut.

Mielestäni valiokunta on ottanut ihan aiheellisesti esille muutamia kohtia, mitkä tuossa mietinnössä tulevat esille, esimerkiksi alueellisen vaikuttavuuden, joka tulee mietinnöstä, ja myös ketteryyden. Kyllä ketteryys on varmaan sellainen, joka haastaa meitä. Korona-aikana nähtiin se, kuinka nopeasti olisi pitänyt reagoida kaikessa. Ukrainan sota on tietysti omanlaisensa ketteryyden vaatimus, mutta myös se alueellinen vaikuttavuus, jota nyt ollaan hakemassa. Sitran hallitushan on tekemässä uutta strategiaa, jossa näitä molempia tullaan kyllä huomioimaan.

Se, mikä myös lämmitti mieltäni, oli se, että valiokunta mietinnössään korostaa erittäin vahvasti Sitran itsenäisyyttä. Eli Sitra on itsenäinen toimija, ja sen toiminnan tuotto tulee sijoitetusta toiminnasta, joka on tapahtunut silloin Suomi 50 -vuonna, jolloinka ne osakesijoitukset sinne laitettiin. Ei siellä ole mitään erillistä rahakassaa olemassa. Eli ne puheet, että käydään aina välillä Sitran kassa tyhjentämässä, kyllä tarkoittavat aina Sitran taseen syömistä. Ei sieltä mitään erillistä rahaa tule, eli se on syytä muistaa ja myös se, että Sitralaissa on aika selkeästi määritelty Sitran tehtävät, se, mitä sille kuuluu.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

Eli Sitran tulee pysyä siinä omassa rootelissaan. Meidän päätöksentekijöitten pitää kunioittaa sitä itsenäisyyttä. Sitrasta ei voi tulla mikään välikonttori niin että tarpeen vaatiessa keksitään, että haetaan sieltä rahoituksia. Mutta yli kaiken on kuitenkin se Sitran varsinainen työ eli suomalaisen kilpailukyvyyn, osaamisen, tehokkuuden tason kohottaminen ja oikeastaan sen ison kuvan piirtäminen, minnekä Suomi on menossa seuraavien vuosikymmenten aikana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

17.56 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Suomen eduskunta on tehnyt kuluneiden vuosikymmenten aikana varmasti paljon hyviä päätöksiä. Yksi niistä oli 5.12.1967, kun eduskunta päätti perustaa Suomen itsenäisyyden juhlarahaston eli Sitran. Olen tänä päivänä jo viidettä vuotta mukana Sitran hallintoneuvostossa ja voin sanoa, että olen todella ylpeä siitä toiminnasta, mitä Sitra on tehnyt näinä vuosina ja vuosikymmeninä ja muun muassa viime hallituskaudella, kun pystyimme Sitran pääomasta antamaan 100 miljoonaa euroa yliopistomaailman kehittämiseen, yliopistomaailman hyväksi. Tänä päivänä Sitran omaisuus on lähellä miljardia euroa, ja kuitenkin on se tilanne, että sinne ei ole veroeuroja laitettu, vaan tämä pääoma koostuu siitä, että on taitavasti ostettu ja myyty pörssiosakkeita ja näistä on muodostettu tämä. Olen todella ylpeä Sitrasta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.57 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä edellä edustaja Niemi, joka toimii Sitran hallinnossa, ja myös puheenjohtaja Lintilä kuvasivat hyvin Sitran keskeisen merkittävää roolia ja tärkeää tehtävää. Meillä on tänään käsittelyssä Sitran toimintakertomus, ja itse kun Sitraan ensimmäisen kerran työni puolesta sain tutustua, niin nousivat juuri nämä samat aiheet, joihin puheenjohtaja Lintilä kiinnitti huomionsa: meillä on joku politiikasta riippumaton itsenäinen toimija, joka katsoo tätä maailmaa ja omaa rakasta kotimaatamme hieman pidemmällekin kuin vaalikausittain ja antaa meille poliitikoille ja suomalaiselle yhteiskunnallekin hieman enempi sitä perspektiiviä, että vuosia ja vuosikymmeniä tulee perätysten. Siinä minun mielestäni se Sitran hienoin salaisuus piilee, että se on itsenäinen toimija ja yli vaalikausien ja vuosikymmenten Suomea tarkasteleva toimija.

Niin kuin tässä edustaja Niemi toi esille, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto perustettiin silloin, kun Suomi täytti 50 vuotta, ja tälle pääomalle on tapahtunut niin, että se on kasvanut hienosti. Se on hyvä esimerkki myös siitä, miten rahastoimalla tai tekemällä tämän-tyyppisiä järkeviä sijoituksia voidaan itse asiassa saada aika paljon enemmän rahaa. Ja kun viime vuosina on ollut monilla sektoreilla ja nyt tulevana vuosina on kaikilla sektoreilla rahasta tiukkaa, niin silloin tällaiset toimitukset tulevat vielä isompaan arvoon.

Olen itse nostanut esille valtion liikuntaneuvoston puheenjohtajana sen ajatuksen, että voisimme valtiona myös pääomittaa liikuntaan ja urheiluun panostavaa säätiötä vastaavalla tavalla. Se olisi yksi keino, millä me saisimme sinne samanlaista pääomaa, samanlaista käytössä olevaa varallisuutta kuin mitä on syntynyt Suomen itsenäisyyden juhlarahaston, Sitran, peruspääomasta nyt tähän tärkeään työhön. Tätä vipuvartta kannattaisi käyttää enemmänkin. Silloin me emme hukkaisi sitä meidän kansallisomaisuuttamme, kun sitä käytettäisiin tällä tavalla kuin Sitrassa on käytetty.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 4/2023 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

7. Lakialoite laiksi nuoriasiavaltuutetusta

Lakialoite LA 13/2023 vp Hanna Holopainen vihr ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. — Esittelijänä on edustaja Holopainen.

Keskustelu

18.00 Hanna Holopainen vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokaisella on oikeus voida hyvin. Elämästä innostuneet, uusia kokemuksia janoavat, tulevaisuuteen uskovat nuoret ovat yhteiskunnan kantava voima. Kaikilla nuorilla pitää olla oikeus hyvään elämään.

Yhä useampi suomalainen nuori voi kuitenkin huonosti ja kokee pettyneensä elämään. ”Suomeen on kasvanut muita katkerampi ikäluokka”, uutisoitiin tämän viikon maanantaina. Alle 30-vuotiaat kokevat muita enemmän epävarmuutta ja huolta siitä, että elämä ei kannu. Huolena ovat taloudelliset epävarmuudet, opintotuen riittävyys ja velkaantuminen ja toisaalta työnsaanti. Kyse ei ole vain nuorten kriisistä. Jos nuorten ikäluokka voi huonosti, on se koko yhteiskunnan kriisi.

Arvoisa puhemies! Nuorten oikeuksia valvomaan tarvitaan nuoriasiavaltuutettu. Siksi olen tehnyt lakialoitteen nuoriasiavaltuutetun viran perustamiseksi. Suomessa on lapsiasiavaltuutettu ja vanhusiasiavaltuutettu mutta ei nuoriasiavaltuutettua. Nuoriasiavaltuutetun tehtävänä olisi valvoa 18—29-vuotiaiden nuorten aikuisten oikeuksien toteutumista. Nuoret itse ovat peräänkuuluttaneet tarvetta omalle valtuutetulle. Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat. Nuoret aikuiset putoavat monesti palveluiden ulkopuolelle, sillä lasten palvelut loppuvat 18 vuoden iässä, ja aikuisten palvelut eivät välttämättä saavuta nuoria aikuisia, tai ne eivät vastaa heidän tarpeisiinsa. Palvelupolusta on tehtävä sujuva, jotta kaikki saavat tarvitsemaansa apua ja tukea ajoissa. Jopa joka kymmenes nuori on vaarassa syrjäytyä.

Suomessa on lähes miljoona 15—29-vuotiaasta nuorta. Lasten ja nuorten kokemana yksinäisyys ja ahdistuneisuus ovat lisääntyneet merkittävästi viime vuosina. Nuorten syrjäytyminen on yleensä seurausta siitä, että ongelmat kasautuvat ja pitkittyvät ja apua ei saa tarpeeksi ajoissa. Ulkopuolelle jäämiseen liittyy monenlaisia tekijöitä ja mekanismeja, mutta yhteistä on, että ulkopuolelle jääneet nuoret aikuiset eivät ole syystä tai toisesta saaneet aikuisuudelta vaadittavia taitoja.

Pandemia-aika on entisestään polarisoinut nuorten tilannetta: ne, joilla meni jo ennen korona-aikaa huonosti, voivat nyt entistä huonommin. Nuorten usko tulevaisuuteen horjuu, mikä on huolestuttavaa koko yhteiskunnan kannalta. Tulevaisuusbarometrin mukaan vain 34 prosenttia nuorista odottaa innolla tulevaisuuttaan ja näkee siellä paljon mahdolli-

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

suuksia. Luku on hälyttävä. Mistä epävarmuus ja huonovointisuus sitten kumpuavat? Nuoret aikuiset kokevat, että yhteiskuntaa rakennetaan vanhempien sukupolvien ehdoilla. Nuorilla on halu vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin, mutta vaikutusmahdollisuudet koetaan heikoiksi. Alle 30-vuotiaat ovat kokeneet lyhyen ajan sisällä monta poikkeustilaa: korona, Ukrainan sota ja nyt Gazan humanitaarinen katastrofi huolestuttavat heitä. Elinkustannusten nousu ja toisaalta hallituksen leikkaukset nuoriin eivät paranna tilannetta. Hallitus vaikeuttaa opiskelijoiden ja muiden nuorten tilannetta leikkaamalla asumistuesta ja jättämällä etuuksien indeksitarkistukset. Elinkustannusten nousu vaikuttaa erityisesti pienituloisiin eli moniin nuoriin ja opiskelijoihin. Velkaantuminen ja toimeentulo huolettavat monia. Taloudellinen epävarmuus on merkittävä tekijä mielenterveysongelmien lisääntymisessä. Paljon puhutaan terapiatakuusta. Se on hyvä, mutta terapiastakaan ei ole hyötyä, jos joutuu huolehtimaan siitä, miten rahat riittävät ruokaan ja vuokraan.

Tällä hetkellä Suomessa ei ole yksiselitteistä ja riippumatonta tahoa, jonka tehtäviin kuuluisi varmistaa nuorten aikuisten aseman ja oikeuksien toteutuminen, vaan työ on pirstaloitunut useille eri tahoille. Jotta toimet nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja hyvinvoinnin edistämiseksi olisivat pitkäjänteisiä ja vaikuttavia, Suomeen tulisi perustaa nuoriasiavaltuutetun virka. Nuoriasiavaltuutetun tehtävä ei täysin poistaisi haasteita, jotka liittyvät usean eri toimijan rooleihin, mutta se helpottaisi yhteistyötä ja edistäisi nuorten aikuisten oikeuksia. Nuoriasiavaltuutetun tehtävässä koetaan tärkeäksi yhteydenpito suoraan nuoriin aikuisiin koulujen, järjestöjen ja muiden toimijoiden kautta ja nuorten ajatusten välittäminen yhteiskunnalliseen keskusteluun ja viranomaisille. Nuorten elämässä on oltava tilaa ja tukea erilaisille elämänpoluille, etsimiselle ja suunnan muuttamiselle.

SDP, vihreät ja vasemmistoliitto ovat jättäneet myös välikysymyksen nuorten tulevaisuudesta. Tässä tilanteessa olisi tärkeää, että käytettäisiin kaikki tarmo ja taito nuorten luotamuksen vahvistumiseen.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää kaikkia aloitteeni allekirjoittajia. On ollut ilo nähdä, että niin moni kokee nuorten asian tärkeäksi ja kokee huolta nuorten pärjäämisestä. Nuorisoasiavaltuutetun viran perustaminen sisältyy myös vihreiden omaan vaihtoehtobudjettiin. Vihreiden vaihtoehtobudjetissa olemme budjetoineet nuoriasiavaltuutetulle 500 000 euroa per vuosi. Vertailun vuoksi: lapsiasiavaltuutetulle on ensi vuoden budjetissa 765 000 euroa ja vanhusasiavaltuutetulle 505 000 euroa. Summat eivät siis ole mahdollottoman suuria. Ennalta ehkäisevät vaikutukset nuorten hyvinvointiin taas voivat olla hyvinkin suuria, jos nuoret on huomioitu paremmin päätöksenteossa ja lainsäädännössä. Jokaiselle nuorelle on turvattava tulevaisuuden mahdollisuuksia lain tällä puolen.

Toivon, että eduskuntakäsittelyssä valiokunnassa suhtaudutaan myönteisesti tähän tekemääni lakialoitteeseen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen.

18.06 Sara Seppänen ps: Arvoisa rouva puhemies! Lakialoitteessa ehdotetaan nuorisoasiavaltuutetun viran perustamista. Suomessa on lapsiasiavaltuutettu ja vanhusasiavaltuutettu, mutta ei nuoriasiavaltuutettua. Lakialoitteessa todetaan, että joka kymmenes nuori on vaarassa syrjäytyä.

Tämä aloite on hyvä ja aivan kannatettava, ja ilmiönä nuorten syrjäytyminen on todellakin monimutkainen ja monista vaikuttavista tekijöistä koostuva ongelmavyöhyke. Nuoret

ovat maamme tulevaisuuden rakentajia ja vastuunkantajia. On tärkeää, että otamme yhdes-
sä vakavasti alati kasvavat mielenterveyden ja pahoinvoinnin haasteet nuorten osalta.

Nyt on kuitenkin korkea aika esittää myös kysymys, joka liittyy juurisyihin: mistä tämä
valtava yhteiskunnallinen pahoinvointi johtuu? Tutkimuksissa on todettu, että ulkopuo-
lelle jäämiseen liittyy monenlaisia tekijöitä ja mekanismeja, mutta yhteistä on, että ulkopuo-
lelle jääneet nuoret aikuiset eivät ole syystä tai toisesta saaneet aikuisuudelta vaadittavia
taitoja. Meidän yhteiskuntamme tarvitsee herätyksen. Ei ole tarkoitus palata menneisyy-
teen, mutta tarvitsemme arvojen palautuksen. Perheiden kasvatusvastuuta tulee painottaa
ja nostaa se arvoonsa. Ongelmien sysääminen tai kasvatusvastuun siirtäminen yhteiskun-
nalle ja esimerkiksi opettajille on väärä tie. Perheet ovat toki erilaisia, ja kaikilla vanhem-
millä ei ole edellytyksiä kasvattaa lapsiaan tai mahdollisuuksia tukea aikuisuuden kynnyk-
sellä olevia nuoria. Tällöin tarvitaan myös yhteiskunnan tukea.

Meillä on Suomessa hyviä palveluita lapsille ja nuorille, mutta koordinointi näiden vä-
lillä puuttuu, ja hyvinvointialueet ovatkin suuren urakan edessä. Myös tarkastusvaliokunta
on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota tähän hajanaisuuteen. Yhteiskunta, jossa odote-
taan yhteiskunnan hoitavan asiat puolestasi, sellainen, jossa on niin hyvä olla ja asiat niin
hyvin, että suorastaan voidaan pahoin — sellainen kuva tällä hetkellä Suomesta muodos-
tuu. Meillä on erittäin hyvä sosiaaliturvajärjestelmä, ilmainen peruskoulu, toinen aste ja kor-
keakouluopinnot. Ainut, mitä tarvitsee tehdä, on opiskella.

Vielä muutama vuosikymmen sitten emme tunteneet tätä masennuspandemiaa. Ihmisil-
lä ei ollut aikaa sellaiseen. Piti tehdä töitä. Maailma on kuitenkin nyt paljon kompleksisem-
pi ja haasteellisempi kuin esimerkiksi sata vuotta sitten, mutta ehkä olemme sairastuneet
yhteiskunnan hyvinvointipassiivisuuteen. Työ, ponnistelu ja vaivan näkeminen asioiden
eteen tuottavat merkitystä elämälle. Mikäli elämä tuntuu merkityksettömältä, silloin ihmi-
nen masentuu.

Yhteiskunta on muuttunut paljon. Perheet elävät usein kaukana sukulaisista ja isovan-
hemmista. Itse opettajana koen, että lapsilta ja myöhemmin nuorilta tulee voida vaatia pon-
nisteluja ja pitkäjänteisyyttä jo pienestä pitäen, koska sitä elämä on: ponnistelua. Ponnis-
teluissa onnistuminen tuottaa onnellisuutta. Lisäksi onnistuminen vahvistaa lapsen ja nuo-
ren itsetuntoa, tietoa siitä, että minä opin, osaan ja pärjään.

Suren suuresti myös sitä, että meillä Suomessa on lapsia ja nuoria, jotka eivät ole kos-
kaan päässeet aidosti luontoon. Aidolla tarkoitan sitä, että saa istua mättäällä kuulematta
mitään ihmisen tuottamaa ääntä tai liikenteen melua, katsella kirkasta tähtitaivasta tai re-
vontulia lumihangessa maaten ilman valosaastetta, täydessä hiljaisuudessa, lapsia ja nuo-
ria, jotka eivät koskaan ole nostaneet porkkanoita tai perunoita maasta kynnet mullassa tai
pujottaneet matoa koukkuun eivätkä ole koskaan istuneet puolukkametsässä nuotiolla ja
tiedä, miltä tervashonka palaessaan tuoksuu. Tuntuu, että aito luontosuhde on katoava.

Luonto on ollut kuitenkin suomalaisille turvapaikka, voimien palauttaja ja kautta aikain
paras mielenterveyden hoitaja. Tähän liittyen nuorten niskaan ei saa kaataa aikuisten huo-
lia ja pelkoja ilmastonmuutoksesta vaan rakentaa tervettä luontosuhdetta. Onneksi hallitus
toteuttaa kouluissa lisää digiviisautta, vähemmän kännykkäaikaa, ja tämän toivoisin tapah-
tuvan myös kodeissa. Hallitus toteuttaa myös laaja-alaisen toimenpideohjelman nuorten
syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä panostaa mielenterveyspalveluiden saatavuuteen.

Rajat, rakkaus, turva ja mielekäs suunta elämälle — siinä tavoitteita nuorten elämän pa-
rantamiseksi. Tarvitsemme koko yhteiskuntaa asenneilmapiirin muutokseen sekä ainaisen
kurjuuspuheen kääntämiseen positiivisuuteen ja kiitollisuuteen.

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Heinonen.

18.12 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Itse olen saanut tehdä työtä lasten ja nuorten parissa ennen kansanedustajan työhön tuloa, ja he ovat lähellä sydäntä. Vähän opettajan silmä tuossa tarttuu tähän: ensin ajattelin, onkohan tämä nyt kirjoitusvirhe, ja olin varautunut nuorisiasiainvaltuutettuun, mutta se olikin ihan oikein eli nuorisiasiainvaltuutettu, joka siis täydentäisi tätä valtuutettujen sarjaa, jossa on muun muassa lapsiasiainvaltuutettu ja vanhusasiainvaltuutettu ja niin poispäin.

Minun mielestäni edustajakollega Holopainen nostaa tärkeän aiheen esille. On tärkeää, että me pidämme huolta kaikenikäisistä suomalaisista. Mutta haluan yhden pienen haasteen tässä valtuutettujärjestelmässä nostaa esille, ja itse asiassa tiedän, että todennäköisesti meidän nyt istuntoa johtava puhemies Risikko ehkä käyttäisi vähän samansuuntaista ajattelua, sillä olen hänen kanssaan — tai teidän kanssanne — saanut tehdä työtä silloin, kun vanhusasioiden parissa tehtiin vastaavaa tilannetta. Silloin käytiin aika kovaa keskustelua siitä, minkälaiseksi toimijaksi vanhusasiainvaltuutettu tulee. Tai en muista, missä tehtävässä nykyinen puhemies Risikko silloin oli, mutta hän oli kuitenkin päättämässä ja näitä asioita eteenpäin viemässä. Silloin erittäin viisaasti hän toi esille sen, että näiden valtuutettujen yksi haaste on se, että heillä ei ole toimivaltaa. Silloin tätä tilannetta käytiin läpi, ja muistan, kun eduskunnassa siihen rahoitusta osoitimme. Silloin päädyimme puhemies Risikon esityksestä alkuun siihen ratkaisuun, että otettiin Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian alaisuuteen henkilö, jonka tehtävänä oli valvoa erityisesti vanhusten tilannetta. Tämä oli aikaa, kun puhuttiin esimerkiksi vanhustenhoidossa olleista ongelmista. Silloin minun mielestäni siinä omat silmäni avautuivat, että me tarvitsemme ehkä kuitenkin enemmän toimivaltaista asiantuntijaviranomaista kuin pelkästään sitä, joka nostaa asioita keskusteluun ja esille. Ja itse pohtisin nyt, kun tämä edustaja Holopaisen lakialoite tulee eduskunnan käsittelyyn, olisiko kuitenkin järkevää katsoa tämä kokonaisuus kaiken kaikkiaan niin läpi, että lapsiasiainvaltuutettu, vanhusasiainvaltuutettu, nuorisiasiainvaltuutettu, esimerkiksi nämä kaikki, voisivatkin olla tulevaisuudessa Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian alaisuudessa niin, että heillä olisi oikeus olla samanlaisina keskustelun herättelijöinä, myös vähän unilukkareina, mutta myös toimivaltaisina asiantuntijaviranomaisina, eli he voisivat myös aivan aidosti puuttua näihin ongelmiin. Toivon, että tätä valiokunta myös tämän aloitteen käsittelyn yhteydessä tarkastelee.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystoimi- ja valiokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2023 toiseksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 15/2023 vp

Lisätalousarvioaloite LTA 1/2023 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 3/2023 vp

Pöytäkirja PTK 54/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 14.11.2023 pidettävään täysistuntoon.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että lisätalousarvioehdotuksen ainoassa käsittelyssä noudatetaan seuraavaa menettelyä:

Asian käsittely alkaa tiistaina 14.11.2023 kello 14 pidettävässä täysistunnossa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia.

Muutosehdotukset on jätettävä keskuskansliaan viimeistään tiistaina 14.11.2023 kello 10.00. Asiaan liittyvät äänestykset ovat keskiviikkona 15.11.2023. Siltä osin kuin lisätalousarvioehdotukseen ei ole ehdotettu muutoksia, se katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Menettelytapa hyväksyttiin.

Mietintö pantiin pöydälle 14.11.2023 pidettävään täysistuntoon.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 14.11.2023 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.17.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola